

JAVNA PRIZNANJA

OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Priredili

mr.sc. Davor Brunčić

Ljerka Ništ-Kokolari

Osijek, 2005.

Nakladnik

Osječko-baranjska županija
Osijek, Trg Ante Starčevića 2

Tisak:

Grafika Osijek

CIP - Katalogizacija u publikaciji
GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA OSIJEK

UDK 06.068 (497.5-35 Osijek)

BRUNČIĆ Davor

Javna priznanja Osječko-baranjske
županije / Davor Brunčić, Ljerka Ništ-
Kokolari. - Osijek : Osječko-baranjska
županija, 2005.

ISBN 953-97848-10-1

1. Ništ-Kokolari, Ljerka

110325090

K A Z A L O

I. Pristup	5
II. Sustav javnih priznanja	11
III. Oblici priznanja	15
1. Povijesni razvitak	17
2. Tipovi javnih priznanja	18
2.1. Počasni statusi i zvanja	18
2.2. Nagrade	18
2.3. Odlikovanja	19
2.4. Pisana priznanja	20
3. Likovno oblikovanje i izražavanje priznanja	20
IV. Struktura sustava javnih priznanja	23
1. Utvrđivanje potreba	25
1.1. Poticanje gospodarskog i društvenog razvitka	25
1.2. Poticanje razvitka teritorijalne samouprave	26
1.3. Poticanje zaštite okoliša	28
1.4. Odavanje priznanja za doprinos obrani	29
1.5. Poticanje humanosti	30
2. Struktura sustava priznanja Osječko-baranjske županije	31
2.1. Počasti Županije	31
2.1.1. Počast Zastave Osječko-baranjske županije s grbom	32
2.1.2. Počast Zlatnoga grba Osječko-baranjske županije	33
2.1.3. Počast Velikog pečata Osječko-baranjske županije	34
2.2. Nagrada Osječko-baranjske županije	35
2.3. Povelje Županije	37
2.3.1. Povelja lokalne samouprave Osječko-baranjske županije	38
2.3.2. Zelena povelja Osječko-baranjske županije	39
2.3.3. Povelja zahvalnosti Osječko-baranjske županije	41
2.3.4. Povelja humanosti Osječko-baranjske županije	42
3. Oblikovanje priznanja	43

V. Postupak dodjele priznanja	45
1. Pravo na kandidaturu	47
2. Pravo inicijative (predlaganja)	49
3. Odlučivanje o dodjeli	50
4. Informacijska osnovica i javnost postupka	51
5. Uručivanje priznanja	52
6. Oduzimanje priznanja	53
VI. Ustrojavanje sustava javnih priznanja.	55
VII. Opći akti o priznanjima Osječko-baranjske županije	59
1. Odluka o priznanjima Osječko-baranjske županije	61
2. Pravilnik o dodjeli priznanja Osječko-baranjske županije	72
VIII. Dobitnici priznanja Osječko-baranjske županije	77
1. Pregled dobitnika priznanja po vrsti priznanja	80
2. Abecedni pregled dobitnika priznanja	102
3. Obrazloženja dodijeljenih priznanja	108

I.
PRISTUP

PRISTUP

Što je cilj javnih priznanja, koja je njihova svrha? Cilj je ono čemu sustav teži u svom nastajanju i funkcioniranju. Svrha je njegova ono što predstavlja smisao, svrhovitost postojanja i razvoja sustava, što opravdava njegovo nastajanje i funkcioniranje i ovome daje smisleni karakter.

U pokušaju davanja odgovora na postavljena pitanja, valja imati na umu da se stoljećima među misliocima vodila rasprava o pokretačkim silama društvenog razvitka - o tome da li razvoj društva pokreću ideje ili prirodni kozmički zakoni, da li je on uvjetovan voljom velikih ljudi ili kretanjem masa, da li je promican ratovima i stvaranjem države ili otkrićima i tehničkim razvojem? Prevladala je, ipak, spoznaja da je glavna pokretačka snaga razvoja jednog društva stvaralačko djelovanje čovjeka na uvjete vlastitog života. Čovjek je nositelj i određujući čimbenik razvoja proizvodnih snaga i odnosa. On gradi kuće i mostove, vodi ratove i revolucije, oblikuje sredstva za proizvodnju i društvene odnose, kreira božanstva i ideje, on je promotor civilizacijskih tijekova.

Čovjek i njegove stvaralačke sposobnosti presudan su čimbenik društvenog, gospodarskog i ukupnog razvitka. Promjene izazvane znanstveno - tehnološkom revolucijom ne teku spontano. Poluge razvitka sve više ovise o čovjeku pa je napredak posljedica svjesnog djelovanja čovjeka na pretpostavke i uvjete tog napretka. U tom sklopu posebno mjesto ima utjecaj na osposobljavanje čovjeka za upravljanje razvitkom. Stoga je imperativ razvitka osiguranje znanstvenog, planskog i sustavnog pristupa i u ovom području djelatnosti. Na toj osnovi i uz te pretpostavke sve razvijene zemlje svijeta osiguravaju svoj daljnji razvitak. Ekonomski uspješne organizacije dokazuju da su investicije u ljude višestruko rentabilnije od investicija u sredstva rada, naročito u višim fazama razvoja. Razvitak ljudskih resursa i unaprjeđenje organizacije rada najbitniji su čimbenici stabilizacije rasta i kvalitativnog skoka u razvoju. Stoga se strategija gospodarskog i ukupnog društvenog razvitka ne može zamisliti bez strategije formiranja i radnog angažmana ljudskih resursa. Planiranje razvitka bez ove komponente je jalovo, a sam razvitak neostvariv. Stoga je razvijena djelatnost u okviru koje se istražuje zakonomjernost razvitka ljudskih resursa, definira koncept tog razvitka, organizira i realizira sustav njegovog formiranja, radnog angažmana, zamjene i korištenja u skladu s ciljevima i načelima funkcioniranja sustava, razvija potrebna organizacija i odgovarajuća metodologija i poduzimaju druge neophodne aktivnosti.

Svaka društvena zajednica logikom svojih ciljeva i svoga ustrojstva teži samopotvrđivanju i vlastitom razvoju. Stoga je spoznaja mogućnosti usmjeravanja djelovanja čovjeka kao nositelja

tog razvoja za nju presudna. Ona zahtijeva odgovor na pitanje što čovjeka pokreće na aktivnost, kako bi je mogla objasniti, predvidjeti i djelovati na nju. Djelovanje, pak, podrazumijeva posjedovanje znanja o tome koji i kakav podražaj izaziva odgovarajuću reakciju (ponašanje) kojom se ostvaruju željeni efekti. U traženju ovih odgovora teorija je razvila niz pravaca i škola. Rezultat tog traženja je odgovor: motiv. Motiv je ono što čovjeka iznutra potiče na aktivnost, što tu aktivnost usmjerava, održava ju i obustavlja. Motive je teorija podijelila po raznim kriterijima pa i po vrstama potreba koje su ih uvjetovale. Prema poznatom američkom psihologu Abrahamu Maslow-u to su fiziološke potrebe, potrebe sigurnosti, potrebe društvenosti (pripadnosti i ljubavi), potrebe uvažavanja (prestiža, isticanja u odnosu na sredinu) i potreba za samoaktualizacijom (isticanjem vlastitih mogućnosti). Prema tome, usmjeravanje čovjekove aktivnosti moguće je postići utjecanjem na osnovne pokretače njegovog djelovanja - omogućavanjem ili ugrožavanjem mogućnosti zadovoljavanja fizioloških potreba (gladi, žeđi i dr.) na prvoj razini potreba; kaznom, pritiskom i strahom na drugoj razini; jačanjem ili ugrožavanjem osjećaja prihvaćenosti i voljenosti na trećoj razini; jačanjem patriotskih i drugih osjećaja na četvrtoj razini te stvaranjem uvjeta za njegov stvaralački razvoj i izražavanje iz grupe pete razine potreba.

U ovom razmatranju neophodno je uočavanje čovjekove potrebe uvažavanja, prestiža i isticanja u odnosu na sredinu. Normalno je da su ljudi orijentirani prema najboljima, da se uspoređuju s njima, te da negativnu razliku koja među njima postoji nastoje dostići. Ta ljudska potreba i njezino svojstvo uvjetovali su i omogućili nastanak i razvitak društvenih priznanja. Stoga, možemo reći da temelj izgradnje i razvitka javnih priznanja čini svijest da je nagrada kao oblik priznanja i isticanja zasluga simbol uspjeha, koji u našem tipu kulture predstavlja nešto za čim većina ljudi teži i čime se ponosi. Upravo stoga priznanje predstavlja i poticaj na slična djelovanja i to kako nagrađenog pojedinca, tako i njegove okoline.

U tom kontekstu, priznanja se javljaju kao pogodan oblik poticanja da se slična djela čine i ubuduće u korist zajednice odnosno države. U stvarnosti, temeljeći zaključak na praksi njegove primjene, možemo ustvrditi da je institucija javnog društvenog priznanja uvijek u funkciji očuvanja, jačanja i razvijanja uspostavljenog društvenog ustrojstva, a tek potom ima zadatak da razvija i njeguje općeljudske vrijednosti i vrline. Od karaktera državnog uređenja i ciljeva koji se priznanjem žele postići zavisio kome se i za kakve zasluge priznanja dodjeljuju. Očito je da izbor zasluga za koje se daje priznanje, uvijek ovisi o interesu društvene sredine za stimuliranjem određenog ponašanja, djelovanja, odnosno određene djelatnosti i područja u kojem se javlja. Prirodno je, stoga, da svako priznanje dijeli i politička obilježja državnog i društvenog sustava u kojem nastaje - dodjeljuje se za zasluge koje po ocjeni onoga koji kriterije dodjele utvrđuje zaslužuju opće isticanje i priznanje, u skladu sa sustavom vrijednosti koji je određena društvena zajednica izgradila i kriterijima koji se, s obzirom na te vrijednosti, izgrađuju i cijene. Interes davatelja priznanja izražava se u izboru zasluga za koje se priznanje daje, ali i u izboru oblika priznanja i njihovih simbola.

Što nam govore podaci jednog dodijeljenog javnog priznanja? Govore nam o djelu i njegovom nositelju ali i o sredini koja mu je priznanje dodijelila, o stanju u toj sredini, o sustavu vrijednosti koji njeguje i o mnogočemu drugom. Budući da priznanja prate i obilježavaju značajne događaje u životu jedne društvene sredine, ona su svojevrsno svjedočanstvo o ulaga-

nim naporima za njen brži razvitak, ali i potvrda o razvitku sredine u kojoj su u određenom vremenu nagrađeni pojedinci i organizacije djelovali.

Polazeći od rečenog, javna priznanja nezaobilazni su element funkcije i politike upravljanja ljudskim resursima, sastavni dio društvenih uvjeta djelovanja i razvitka tih resursa. Kao motivacijski čimbenik, priznanja trebaju ostvariti poticajnu funkciju usmjerenu ciljevima određenim politikom društvenih priznanja. Stoga se nužno uspostavlja korelacija između politike javnih priznanja izražene u kriterijima njihove dodjele i ciljeva društvenog razvitka.

Javna priznanja snažno su prisutna u našoj svakodnevici, ali malo znanstveno istraživana. Najčešće su plod političkog oblikovanja, nerijetko tek plod političke volje bez odgovarajućih stručnih podloga. Jedan od rijetkih projekata koji je ukazao na značenje javnih priznanja u politici odnosa prema ljudskom faktoru je Projekt "Ljudski faktor i politika njegovog korištenja u razvoju Osijeka kao regionalnog središta" 1989. godine čiji su nositelji bili Općinska skupština Osijek i Pravni fakultet Sveučilišta u Osijeku. Znanstveno istraživanje ovoga fenomena u okviru ovoga Projekta nažalost nije dovršeno, ali je kao njegov rezultat ostala studija Društvena priznanja općine Osijek 1945-1988, objavljena 1989. godine¹. Rezultati ovog istraživanja korišteni su i u izradi studije "Priznanja Osječko-baranjske županije" koja je bila podlogom ustanovljenja sustava javnih priznanja Županije Odlukom o priznanjima koju je donijela Županijska skupština 1995. godine².

Deset godina od ustanovljenja sustava javnih priznanja Županije dovoljan su povod za zbrajanje polučениh rezultata i njihovo predstavljanje ovom publikacijom. Namjena ovog izdanja je dvojaka. Prvo, svojom dokumentacijskom osnovicom ima namjeru svjedočiti o proteklom vremenu. U tom smislu sadržava podatke o dobitnicima priznanja, ali i razlozima dodjele tih priznanja izraženim u obrazloženjima dodjele kojima se vodio Odbor za priznanja u donošenju odluke o dodjeli priznanja. Drugo, pružanjem uvida u način ustrojavanja sustava i njegovu unutarnju logiku, u prilici je pomoći svima koji pristupaju ovoj problematici usmjerenjima i obrazloženjima odgovarajućih rješenja u koncipiranju sustava. Iz ovog razloga u izdanje su uvršteni i dijelovi studije iz 1995. godine, prilagođeni za objavu.

Vrijeme koje je proteklo od ustanovljenja ovih priznanja, osobito argumentacija korištena u obrazlaganju njihove potrebe (kako je to vidljivo i iz teksta koji slijedi) omogućava nam potvrđivanje spoznaje kako svaki društveni institut, pa tako i javna priznanja, koji nastaje u konkretnom vremenu na određenom prostoru odgovora tom vremenu i prostoru. Stvar je posebne analize, do kada je moguće primjenjivati javno priznanje nastalo iz konkretnih potreba i pobuda, a kada nastaju uvjeti za promjene u sustavu. Prikaz sadržan u ovoj publikaciji daje temelj i za ovu ocjenu.

Provjeri pridržavanja kriterija utvrđenih općim aktima, ali i onih obrazloženih u uvodnom dijelu ove publikacije, mogu poslužiti i podaci o praksi dodjele priznanja Županije iskazani u sljedećoj tablici:

¹ Davor Brunčić, Ljerka Ništ-Kokolari, Društvena priznanja općine Osijek 1945-1988, Osijek, 1989. nastala na temeljima istraživanja studije: Davor Brunčić, Društvena priznanja općine Osijek 1946-1981, Osijek, 1982.

² "Županijski glasnik" broj 6/95., 2/97. i 5/05.

DODIJELJENA PRIZNANJA (1996. - 2004.)

Vrsta priznanja	Broj priznanja
1. Počasti Županije	
- Počast Zastave Osječko-baranjske županije s grbom	-
- Počast Zlatnoga grba Osječko-baranjske županije	1
- Počast Velikog pečata Osječko-baranjske županije	-
2. Nagrada Osječko-baranjske županije	
- Nagrada za životno djelo u području	12
- znanosti	1
- prosvjete	3
- kulture	3
- tjelesne kulture i športa	5
- Godišnje nagrade u području	44
- gospodarskih djelatnosti	12
- znanosti	1
- prosvjete	6
- zdravstva i socijalne skrbi	1
- kulture	9
- tjelesne kulture i športa	7
- tehničke kulture	8
3. Povelje Županije	
- Povelja lokalne samouprave Županije	12
- Zelena povelja Županije	24
- Povelja zahvalnosti Županije	168
- Povelja humanosti Županije	50

Već površan uvid ukazuje na činjenicu kako, unatoč razvijenom sustavu, priznanja Županije nisu dodjeljivana “široke ruke” već, sukladno utvrđenim kriterijima, “štedljivo”. No, vidljiva je i činjenica da dodjela priznanja ovisi o “predlagateljskoj klimi” u sredinama u kojima se odvija djelatnost i nastaju djela koja zaslužuju priznanje. To je osobito vidljivo u praksi dodjele Nagrade Županije, u kojoj Odbor za priznanja i stručna povjerenstva nemaju pravo predlaganja i na taj način korigirati nedostajuće prijedloge u određenim djelatnostima. To dijelom objašnjava i podatke o malom broju priznanja dodijeljenih za određena područja djelatnosti (znanosti i zdravstva npr.).

Zaključno, svoju punu ulogu ovo izdanje će polučiti ukoliko potakne na poboljšavanje sustava i postizanje ciljeva koje javna priznaja u suvremenom društvu imaju.

II.

SUSTAV JAVNIH PRIZNANJA

SUSTAV JAVNIH PRIZNANJA

Narav javnog priznanja izražava se kriterijima njegove dodjele. Niti jedno priznanje ne može odgovoriti svim društvenim potrebama za odavanjem priznanja. Stoga se i formira sustav priznanja u čijoj strukturi svako priznanje ima svoj karakter i svoju namjenu. Bitna razlika između priznanja tipa odlikovanja i nagrada je u tome što se prva dodjeljuju za rad i rezultate rada, a druga, u pravilu, za ostvarene rezultate. To se dakako izražava u kriterijima kojima se razlozi dodjele priznanja identificiraju. Prema tome, činjenica da je određeno djelovanje podobno da se za njega dodijeli državno odlikovanje ne znači istodobno da je automatizmom ono dovoljno da se zahtijeva dodjela nagrade.

Javna priznanja dodjeljuju se za određena ostvarenja bez obzira tko je njihov nositelj i koji je njegov socijalni položaj. Zahtjev za drugačijim vrednovanjem istovjetnih rezultata bilo koje kategorije dobitnika (primjenom blažih kriterija za jednu u odnosu na drugu kategoriju) stvara nejednakost koja se ni pravno ni društveno ne može braniti. Stoga se u postupku treba osigurati da se pod istim uvjetima jednako valoriziraju svi rezultati bez obzira na njihove nositelje. Potrebu odavanja društvenih priznanja za određeni tip zasluga ili kategoriju dobitnika moguće je zadovoljavati ustanovljenjem odnosno primjenom ustanovljenih tome namijenjenih priznanja, a ne izmjenom naravi ili kriterija dodjele priznanja čija je namjena druga (npr. godišnje nagrade čiji je osnovni kriterij iznimnost ostvarenja kojim se pridonosi napretku sredine u kojoj su ostvarena). Činjenica je da niti jedno priznanje kriterijski nije određeno kao univerzalno, niti ih je moguće tako koncipirati. Stoga jedno priznanje i ne može zadovoljiti sve potrebe za odavanjem priznanja (njime se ne može odati priznanje za sve zasluge koje je potrebno isticati). Bitno je da u ukupnom sustavu postoji tip priznanja kojim se može odgovarajuće vrednovati određeni tip zasluga.

Imajući u vidu temeljnu funkciju priznanja kao sredstva poticanja na djelovanje, valja imati u vidu činjenicu da na određenom teritoriju cjelinu sustava javnih priznanja koje je moguće koristiti u postizanju ovog cilja ne čine samo priznanja ustanovljena na toj razini (npr. priznanja županije), već i sva druga priznanja koja se mogu dodijeliti stanovnicima i organizacijama tog područja. Tako se na području Županije primjenjuju ne samo županijska, već i državna odlikovanja i priznanja, priznanja jedinica lokalne samouprave (općina i gradova), priznanja raznih organizacija, udruga i druga.

Koji se zahtjevi postavljaju pred izgradnju sustava javnih priznanja? Dosadašnja iskustva i spoznaje upućuju na sljedeće zahtjeve:

1. osigurati potreban stupanj zaokruženosti i diferenciranosti kao sustava javnih priznanja koji omogućava obuhvaćanje ukupnih rezultata (zaokruženost) ali i odavanje priz-

- nanja za svaku djelatnost zasebno (da sustav u sebi sadrži oblike priznanja kojima se odgovarajuće mogu vrednovati sve životne situacije i potrebe - diferenciranost);
2. kriterijima dodjele priznanja uspostaviti korelaciju s utvrđenim i poželjnim ciljevima društvenog razvitka;
 3. kriterijima, brojem i praksom dodjele osigurati motivacijsku vrijednost ustanovljenih priznanja;
 4. mehanizam dodjele priznanja podrediti zahtjevu da se priznanja dodjeljuju za najbolje ostvarene rezultate.

Dosadašnja istraživanja ukazuju na korelaciju motivacijske vrijednosti i pojedinih elemenata politike javnih priznanja. Otuda se postavlja pitanje: što afirmira određeno javno priznanje, pa otuda i jača njegovu motivacijsku funkciju? Ovdje se kao elementi javljaju kriteriji, dosljednost u njihovoj primjeni, dobitnici, broj dodijeljenih priznanja, tradicija dodjele i dr. Taj odnos motivacijske vrijednosti i pojedinih elemenata ogleda se u:

- razvijenosti sustava:

Broj različitih priznanja za iste zasluge i motivacijska vrijednost tih priznanja su obrnuto proporcionalne, što upućuje na isključivanje potrebe ustanovljenja priznanja za područje za koje je ustanovljeno već neko drugo priznanje istog ranga;

- broju dodijeljenih priznanja (iste vrste):

S povećanjem broja dodijeljenih priznanja pada njihova atraktivnost i privlačnost, a time i njihova motivacijska vrijednost, što otvara pitanje potrebe i mogućnosti ograničavanja broja priznanja iste vrste koja se u jednom trenutku dodjeljuju;

- kriterijima i njihovoj primjeni:

Strogi kriteriji kako u definiciji tako i dosljednost u njihovoj primjeni podižu ugled i motivacijsku vrijednost priznanja i obrnuto. Svako odstupanje od utvrđenih kriterija ruši ugled, a time i motivacijsku vrijednost priznanja. Otvoreno je pitanje kako osigurati da se u postupku razmatranja nađu najbolji prijedlozi;

- sadržaju (obliku) priznanja:

Materijalna vrijednost koja proizlazi iz oblika priznanja nije zanemariva s obzirom na činjenicu da u našem tipu kulture materijalne vrijednosti imaju posebno značenje. Stoga nagrade imaju i svoj novčani izražaj za razliku od drugih tipova priznanja koja se izražavaju drugim simbolima.

Da bi se ostvarila funkcija priznanja, aktivnost mora biti sustavna uz nužnost očuvanja poticajne vrijednosti priznanja koja se hipertrofijom sustava odnosno broja dodijeljenih priznanja guši. U tom cilju je potrebno osigurati i praksu praćenja i proučavanja politike javnih priznanja kako bi se analizom kriterija dodjele priznanja mogla utvrditi korelacija normativno utvrđenih i u praksi realiziranih kriterija te motivacijska vrijednost vođene politike odavanja priznanja, a u cilju njene korekcije prema potrebi.

Imajući u vidu zahtjev za uspostavljanjem korelacije između priznanja i ciljeva društvenog razvitka, nameće se zaključak da je u definiranju sustava javnih priznanja nužno prethodno identificirati potrebe za ustanovljenjem određenog tipa priznanja. A to znači da je potrebno utvrditi djelovanja i djelatnosti koje se putem sustava javnog priznanja žele poticati.

III.

OBLICI PRIZNANJA

OBLICI PRIZNANJA

1. POVIJESNI RAZVITAK

U ljudskom društvu - od prvobitne zajednice do suvremenih država - prisutna je svijest o značaju motivacije u pojedinca za njegovo djelovanje i ulozi javnog priznanja u izgradnji te motivacije. Stoga se vrlo rano javljaju počasti i privilegije u funkciji priznanja.

Značaj osobnog statusa pojavom klasa postaje izuzetan, pa se prva priznanja i odnose na to (status roba, građanina i sl.). Javljaju se privilegije (lat. *privilegium* = povlastica, izuzetan pravni položaj što ga nekim aktom stječe i uživa neka osoba) kao samostalni ili prateći oblik javnog priznanja. Izrasli u krilu države robovlasničke formacije, postaju važan dio prava feudalnih država. Povlašteni položaj plemstva, gradova i pojedinih osoba zasniva se na privilegijama što ih daju vladar ili feudanci. U srednjem se vijeku javljaju prva odlikovanja, kao izraz volje suverena, prvenstveno za zasluge u ratu. Nositelji nekog odlikovanja, koji po toj osnovi najčešće obrazuju odgovarajući red, imaju pravo nošenja posebnog znaka na odjeći (plaštu, oklopu). Odatle i pojava naziva orden (lat. *ordo* = red). Otada se odlikovanja razvijaju kao vidljiva priznanja za zasluge učinjene narodu, državi, društvu, vladaru, za osobnu hrabrost, zalaganje i doprinos ostvarenju cilja kome je odlikovanje usmjereno.

No, razvoj javnih priznanja nije se mogao zadržati samo na razini države već se postupno širio i na druge strukture društva. U sukobu novonastalih srednjovjekovnih gradova s državom o pitanju autonomije i samouprave gradova, oni su na različite načine, najčešće otkupljivanjem, osvajali feudalne privilegije. U slobodnim i kraljevskim gradovima Europe raste značaj statusa građana, pa i njegovo dodjeljivanje ima svoje uvjete i postupak. Pored statusa građanina koji se kupovao, javlja se i počasni status građanina.

Javna priznanja društvene zajednice povijesno su se formirala, razvijala i mijenjala sve do danas uobičajenih oblika izricanja odnosno dodjele. Pri tome je suština njihova sadržaja presudno utjecala i na njihov oblik. Sadržajno оформljena kao prvenstveno materijalna, odnosno prvenstveno moralna ustalila su se u standardnim oblicima od kojih u praksi, dakako, ima i odstupanja. Oblici u kojima se društvena priznanja danas javljaju raznovrsni su - od javno izgovorene ili napisane riječi, preko predmeta simboličkog karaktera do nagrade kojima je naglašena komponenta materijalne vrijednosti i sadržaja.

2. TIPOVI JAVNIH PRIZNANJA

Na izloženim osnovama izrasli su i suvremeni oblici javnih priznanja. U mnoštvu raznovrsnosti moguće je izdvojiti nekoliko standardnih tipova. To su:

2.1. POČASNI STATUSI I ZVANJA

Slijedom svojih povijesnih uzora, razvijeni su oblici odavanja priznanja dodjelom počasnih zvanja statusnog karaktera. Tako se kao oblik priznanja najčešće javljaju zvanja počasnih (zaslužnih) građana, počasnih predsjednika ili počasnih članova neke organizacije, počasnih doktora znanosti i sl. Već sam naziv govori da je riječ o zvanju honoris causa statusne naravi. Da li to zvanje sobom nosi i neka prava (rijetko ili gotovo nikako i obveze) stvar je svakog konkretnog priznanja odnosno akta kojim je ono ustanovljeno.

Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi propisano je da predstavničko tijelo općine, grada, županije može pojedinu osobu koja je zaslužna za općinu, grad odnosno za županiju proglasiti počasnim građaninom općine, grada, županije. Prema Zakonu, ova počast ne daje posebna prava, odnosno obveze i može se opozvati ako se počastovani pokaže nedostojnim takve počasti³. Ovakva regulacija slijedi povijesnu tradiciju hrvatskih gradova⁴.

Povijesno promatrajući, praksa ustanovljenja i dodjele statusa počasnog građanina vezana je isključivo uz gradove budući da je građanski status povijesno ali i stvarno vezan uz status grada. Takva praksa ne postoji u odnosu na šire upravno-teritorijalne cjeline (npr. županije minulih stoljeća) ali ni u odnosu na države. U protokolarnoj praksi nije registriran oblik odavanja priznanja dodjelom statusa počasnog građanina, odnosno državljanina pojedine države. Otuda se ukazuje neprimjerenim ustanovljivati i dodjeljivati status počasnog građanima šire teritorijalno-upravne cjeline kakova je županija. Pored toga, počasni status zahtijeva vremen-sku stabilnost (nepromjenjivost) davatelja. To je u slučaju gradova ispunjeno s obzirom na njihov urbani dugovječni identitet, ali u odnosu na upravno-teritorijalne cjeline promjenjivog pravnog i teritorijalnog statusa, očito ne. Konačno, pravno promatrajući, građanski status pravno egzistira samo u odnosu na državu (uže cjeline, pa tako ni županija, nemaju svojih građana nego su to građani države⁵), a Republika Hrvatska niti ustanovljava niti dodjeljuje počasna građanstva.

2.2. NAGRADE

Od općeg pojma koji nagradu, nagrađivanje izjednačava s općim pojmom priznanja, u sustavu javnih priznanja nagrada je vremenom dobila specifične karakteristike. Riječ je o obliku priznanja za kojega je karakteristična materijalna vrijednost, najčešće novčanog izražaja (za pojedince).

³ članak 11. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ("Narodne novine" broj 33/01.)

⁴ Prema paragrafu 14. Zakona ob ustroju gradskih općina u Kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji iz 1895. godine "Gradsko zastupstvo vlastno je imenovati začastnima građani muševu zaslužnu za državu, za zelju ili za obćinu" prema: M.Smrekar, Priručnik za političku upravnu službu u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, I-II, Zagreb, 1899-1990.

⁵ sravnj: Odluka Ustavnog suda Hrvatske broj U-II-433/1994. od 2. veljače 1995. ("Narodne novine" broj 9/95.)

Na državnoj razini, u Hrvatskoj je ustanovljen niz zasebnih državnih nagrada. Zakonom o odlikovanjima i priznanjima Republike Hrvatske⁶ predviđena je hrvatska državna nagrada koja se dodjeljuje za zasluge i postignuća u promicanju znanosti, gospodarstva, kulture, umjetnosti, športa i drugih područja društvenog života u Republici Hrvatskoj. Pored toga nizom propisa ustanovljene su državne nagrade i to:

- Državne nagrade za znanost⁷
- "Nagrada Ivan Filipović" za odgojno-obrazovnu djelatnost⁸
- "Nagrada Vladimir Nazor" za kulturu⁹
- Državna nagrada športa "Franjo Bučar"¹⁰
- Državna nagrada tehničke kulture Faust Vrančić¹¹.

Proučavanje prakse dodjele nagrada ukazuje na činjenicu da se one najčešće ustanovljavaju za izuzetna ostvarenja u pojedinim djelatnostima odnosno za poticanje takove djelatnosti kojima se pridonosi napretku i razvitku djelatnosti (od Nobelove nagrade nadalje). Uz novčanu ili neku drugu materijalnu vrijednost u sklopu nagrade dodjeljuju se i simboli kojima se predstavlja ta nagrada kao i svečane isprave o njenoj dodjeli.

2.3. ODLIKOVANJA

Kako je već rečeno, odlikovanja dotično ordeni imaju svoje staro povijesno izvorište. Danas nema niti jedne države koja nema svoga sustava odlikovanja. Istodobno s nastankom Hrvatske kao neovisne države nastaju i prva državna odlikovanja. Uredbom o odličjima za ratne zasluge 1992. godine¹² ustanovljeni su ordeni i kolajne¹³, a prvim Zakonom o odlikovanjima i priznanjima Republike Hrvatske ordeni i Spomenica domovinskog rata 1990.-1992¹⁴. Zakonom

⁶ članak 25. Zakona o odlikovanjima i priznanjima Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 20/95.)

⁷ Zakon o hrvatskim državnim nagradama za znanost ("Narodne novine" broj 108/95., 104/97. i 142/98.), Pravilnik o postupku podjele državnih nagrada za znanost ("Narodne novine" broj 38/97. i 99/97.)

⁸ Zakon o "Nagradi Ivan Filipović" ("Narodne novine" broj 61/91.), Pravilnik o radu Odbora "Nagrade Ivan Filipović" ("Narodne novine" broj 15/92.)

⁹ Zakon o "Nagradi Vladimir Nazor" ("Narodne novine" broj 27/91.), Pravilnik o radu Odbora "Nagrade Vladimir Nazor" ("Narodne novine" broj 46/92.)

¹⁰ članak 57.- 61. Zakona o športu ("Narodne novine" broj 111/97. i 24/01.)

¹¹ članak 37.- 40. Zakona o tehničkoj kulturi ("Narodne novine" broj 76/93. i 11/94.), Pravilnik o Državnoj nagradi tehničke kulture Faust Vrančić ("Narodne novine" broj 1/94.)

¹² U jeku ratnih operacija, Predsjednik Republike je 10. siječnja 1992. godine donio Uredbu o odličjima za ratne zasluge ("Narodne novine" broj 6/92.). Već 1993. godine ova Uredba je stavljena izvan snage, budući da je bio u pripremi prvi Zakon o odlikovanjima i priznanjima Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 33/92.).

¹³ Orden Zrinskog i Frankopana, Orden za junaštvo kneza Domagoja, Kolajna za junaštvo Nikole Šubića Zrinskog i Domovinska kolajna

¹⁴ Za zasluge u uspostavi, promicanju i obrani hrvatske države: Orden kralja Tomislava, Orden kralja Petra Krešimira IV, Orden kralja Dmitra Zvonimira, Orden kneza Trpimira i Orden kneza Branimira; za zasluge u promicanju i obrani hrvatske državotvorne ideje, hrvatske kulture, znanosti i gospodarstva: Orden Hrvatskog zavjeta, Orden Hrvatskog križa, Orden Ante Starčevića, Orden Stjepana Radića, Orden Marka Marulića, Orden Rudera Boškovića, Orden Danice Hrvatske, Orden Jurja Julija Klovića, Orden Franje Lovrića, Orden Katarine Zrinske, Orden Bogoslava Šuleka i Orden Nikole Tesle; za ratne i vojne zasluge u obrani Republike Hrvatske: Orden bana Josipa Jelačića, Orden Petra Zrinskoga i Frana Krste Frankopana, Orden Nikole Šubića Zrinskoga, Orden kneza Domagoja i Spomenica domovinskog rata 1990.-1992.

iz 1995. godine latinski naziv odlikovanja - orden (lat. ordo = red) zamijenjen je hrvatskim nazivljem tako da sada odlikovanja nose nazive velered i red. Pored toga, uz Spomenicu domovinskog rata ustanovljena je i Spomenica domovinske zahvalnosti¹⁵.

Odlikovanja su i danas ostala isključiva privilegija države, ali su pored njih razvijena brojna priznanja koja se dodjeljuju u obliku plaketa, medalja (kolajni), značaka. Sva ona imaju istu svrhu i sadržaj kao i odlikovanja, a to je odavanje priznanja za učinjene zasluge od značenja za njegovog davatelja.

2.4. PISANA PRIZNANJA

Oblici pisanih priznanja su najbrojniji. Ona se dodjeljuju za uspjeh u školi, u znak zahvalnosti za učinjena djela ili suradnju, za rezultate polučene na različitim natjecanjima, za djelovanje i rezultate polučene u različitim područjima i vidovima ljudske djelatnosti.

Pisana priznanja se dodjeljuju kao samostalni oblik izražavanja priznanja te se izrađuju u vidu svečano oblikovanih listina (povelja, diploma, priznanja, zahvalnica, pohvalnica itd). No, često prate i druge oblike priznanja kao isprave o njihovoj dodjeli.

3. LIKOVNO OBLIKOVANJE I IZRAŽAVANJE PRIZNANJA

Uobičajeno je da se uz javno priznanje dodjeljuju i dokumenti odnosno predmeti simboličkog karaktera kao dokaz dodijeljenog priznanja. Sve te oblike kojima se društveno priznanje obilježava zovemo insignijama, znacima, obilježjima jednog priznanja. Insignije (lat. insignia = znamenje, oznaka) su izvanjski znakovi, simboli časti, vlasti, položaja, službe ili zanimanja (kod vladara kruna, plašt, žezlo; kod zemalja i gradova - zastava, grb, pečat; u vojsci - zastave, oznake činova)¹⁶. Među predmetima simboličkog karaktera kao insignije priznanja najčešće se primjenjuju plakete, medalje, značke, skulpture, pokali i drugi oblici.

Plaketa (franc. plaque) tvorevina je likovnog izraza čovjeka. U umjetnosti se tim nazivom označava četvrtasta pločica od metala na kojoj je u reljefu prikazan kakav lik ili prizor¹⁷. Svoj procvat doživjela je u vrijeme renesanse s mnogostrukom primjenom (u sklopu nakita, na pokućstvu i sl). Danas se najčešće koristi kao znak priznanja ili znak zahvalnosti odnosno u vezi s proslavama različitih jubileja (spomen plakete, spomenice). U praksi se plaketom nazivaju (metalne) pločice (bez obzira na oblik) odgovarajućeg reljefno izraženog sadržaja smještene u odgovarajućoj, za tu namjenu izrađenoj, kutiji.

¹⁵ Odlikovanja Republike Hrvatske, po važnosnom slijedu, jesu: Velered kralja Tomislava s lentom i Velikom Danicom, Velered kraljice Jelene s lentom i Danicom, Velered kralja Petra Krešimira IV. s lentom i Danicom, Velered kralja Dmitra Zvonimira s lentom i Danicom, Red kneza Trpimira s ogrlicom i Danicom, Red kneza Branimira s ogrlicom, Red kneza Domagoja s ogrlicom, Red Nikole Šubića Zrinskog, Red bana Jelačića, Red Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana, Red Ante Starčevića, Red Stjepana Radića, Red Danice hrvatske s likom: Marka Marulića, Blaža Lovrića, Rudera Boškovića, Nikole Tesle, Franje Bučara, Katarine Zrinske, Antuna Radića, Red hrvatskog križa, Red hrvatskog trolista, Red hrvatskog pletera te Spomenica domovinskog rata i Spomenica domovinske zahvalnosti.

¹⁶ Hrvatski enciklopedijski rječnik 4, EPH d.o.o. Zagreb, Novi liber d.o.o., Zagreb, 2004., str. 215.

¹⁷ Slavko Batušić, Pregled povijesti umjetnosti, Školska knjiga, Zagreb, 1967., str. 168., Hrvatski enciklopedijski rječnik 8, EPH d.o.o. Zagreb, Novi liber d.o.o., Zagreb, 2004., str. 44.

Medalja, kolajna (franc. medaille) pločica je kružnog oblika od kovine, umjetnički proizvod počasnog, memorijalnog ili jubilarnog karaktera. Na jednoj ili na objema stranama nalazi se reljefni prikaz redovito s natpisom¹⁸. Prve medalje nastale su u vrijeme kasnog Rimskog carstva (IV.- V. st.), a osobito su se razvile u doba renesanse. Dok teorija likovne umjetnosti plaketu razlikuje od medalje po obliku (plaketa - četvrtastog, a medalja - okruglog oblika), praksa dodjele priznanja razlikuje ih po drugim oznakama. U toj primjeni medalja je pločica okruglog oblika ovješena na vrpce¹⁹, a plaketa je različitog (okruglog, ovalnog, četvrtastog) oblika smještena u kutiju.

Značke se u pravilu dodjeljuju uz plakete i predstavljaju njihovu minijaturu. Dodjeljuju se radi pogodnosti njihovog isticanja nošenjem na grudima dobitnika priznanja (tu funkciju imaju i medalje). Međutim, javljaju se i kao samostalni oblik priznanja.

Skulptura kao oblik društvenog priznanja u pravilu simbolizira njegov naziv odnosno sadržaj (npr. klas, lira, globus, bista čovjeka čije ime priznanje nosi itd.).

Pokal (njem. pokal = pehar, vrč) najčešće primjenjivan u sportskim natjecanjima, javlja se kao oblik društvenog priznanja i u drugim područjima.

Javna priznanja izražavaju se i u pisanom obliku na umjetnički oblikovanim listinama svečane forme koje se uobičajeno zovu diplomama, poveljama ili jednostavno - priznanjima.

Diploma (grč. diploos = dvostruk) nastala je u starom Rimu kao isprava kojom se pojedincima dodjeljuju privilegije ili im se povjeravaju određeni zadaci. Diplome (honestae missionis) su se davale i isluženim vojnicima kao potvrda za časno vršenje službe. Danas se taj pojam koristi da bi se njime označila službena isprava o podjeli titule, svjedodžba, povelja, listina o darovanju, privilegijama, svečanom priznanju nekog uspjeha, zasluga, članstva (počasna diploma)²⁰. U praksi odavanja priznanja koristi se samostalno, odnosno uz plaketu, medalju ili drugi oblik priznanja kao svjedočanstvo tog priznanja.

Povelja je povijesno nastala kao isprava kojom se daje neki privilegij, posebna prava pojedincu ili organizaciji, a u novije vrijeme označava i akt kojim se proklamiraju određena načela. Definira se kao likovno obrađeni akt pisan svečanim stilom²¹. Česta je forma javnog priznanja, baš kao i diploma, bilo da je samostalnog ili pratećeg karaktera.

Javna priznanja predstavljaju oblik motiviranja na pregnuća, ali i izraz potvrđivanja davatelja kroz priznavanje djela koja su vezano uz njega učinjena. Putem javnih priznanja ne afirmira se samo dobitnik priznanja, već i njegov davatelj. Davatelj to priznanje, vrlo često izražava oblicima koji simboliziraju njegov identitet i time potvrđuje svoju samobitnost. U slučaju država i gradova to su njihovi grbovi, pečati i druga statusna obilježja. I stoga javna priznanja često predstavljaju likovnu interpretaciju obilježja teritorijalnih jedinica (grb, pečat države, jedinica lokalne samouprave) pa stoga i oblik kojim one izražavaju svoj identitet²².

¹⁸ Hrvatski enciklopedijski rječnik 6, EPH d.o.o. Zagreb, Novi liber d.o.o., Zagreb, 2004., str. 120.

¹⁹ Branko Klaić, Rječnik stranih riječi, Nakladni zavod MH, Zagreb, 1990., str. 860.

²⁰ Hrvatski enciklopedijski rječnik 2, EPH d.o.o. Zagreb, Novi liber d.o.o., Zagreb, 2004., str. 349.

²¹ Hrvatski enciklopedijski rječnik 8, EPH d.o.o. Zagreb, Novi liber d.o.o., Zagreb, 2004., str. 184.

²² više o statusnim obilježjima identiteta teritorijalnih jedinica u: Davor Brunčić, Znamenja Osječko-baranjske županije, Osijek, 2003.

IV.
STRUKTURA SUSTAVA
JAVNIH PRIZNANJA

STRUKTURA SUSTAVA JAVNIH PRIZNANJA

Ostvarivanju naprijed rečenog određenja o nužnosti ustanovljavanja sustava javnih priznanja te zahtjeva za uspostavljanjem korelacije između politike društvenih priznanja izražene u kriterijima njihove dodjele i ciljeva društvenog razvitka, nužno je pristupiti na sljedeći način:

1. utvrditi potrebe za ustanovljenjem određenog tipa priznanja, što znači da je potrebno utvrditi djelovanja i djelatnosti koje se putem sustava javnog priznanja žele poticati;
2. utvrditi strukturu (tipove, vrste) javnih priznanja kojima se zadovoljavaju utvrđene potrebe.

1. UTVRĐIVANJE POTREBA

Utvrdjivanje potreba za ustanovljenjem priznanja temelji se na identifikaciji funkcija institucije koja priznanja dodjeljuje i ciljeva kojima ona teži. U namjeri prikaza konkretne primjene metodologije ustanovljenja priznanja, moguće je ukazati na praksu koju je u tom smislu razvila Osječko-baranjska županija. U konkretnom slučaju, osnovu ove analize i sinteze činile su funkcije Županije, koje su identificirane tijekom pripreme ostalih studija u okviru Projekta “Sustavni pristup ustrojstvu Županije Osječko-Baranjske kao jedinice lokalne uprave i samouprave Republike Hrvatske” rađenih tijekom 1994. i 1995. godine. Slijedom ovog metodološkog pristupa utvrđene su sljedeće potrebe:

1.1. POTICANJE GOSPODARSKOG I DRUŠTVENOG RAZVITKA

Prema Zakonu o lokalnoj samoupravi i upravi (članak 15.), koji je bio na snazi u vrijeme izrade studije²³ i koji je bio temeljem donošenja odluke o ustanovljenju priznanja, Županija u okviru samoupravnog djelokruga usklađuje interese i poduzima aktivnosti radi ravnomjernog gospodarskog i društvenog razvitka općina i gradova u sastavu županije i županije kao cjeline. Ovo određenje, kao i regulacija niza posebnih zakona naglašavala je poticajnu, usmjeravajuću i razvojnu funkciju Županije.

Novi Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi iz 2001. godine ne sadržava ova određenja. No, i nadalje prema posebnim propisima, županija usklađuje interese i poduzima aktivnosti radi ravnomjernog gospodarskog i društvenog razvitka općina i gradova u sastavu

²³ Zakon o lokalnoj samoupravi i upravi (“Narodne novine” broj 90/92. i dalje)

županije i županije kao cjeline, usklađuje razvitak i mrežu odgojnih, prosvjetnih, kulturnih, zdravstvenih, socijalnih, komunalnih i drugih institucija kao i objekata infrastrukture od važnosti za područje županije kao cjeline. Svojim poticajnim, usmjeravajućim i koordinativnim djelovanjem županija utječe na ravnomjernost funkcioniranja i razvitka cjeline sustava te uravnoteženost pozicije svakog pojedinog elementa te time sustavu osigurava relativnu stabilnost.

Neprijeporno je značenje razvojne funkcije županije kao jedinice područne samouprave, dakle lokalne zajednice višeg reda. Ova funkcija osobito je bila potencirana u ratom razrušenim područjima nužnošću da županija usklađuje aktivnosti u obnovi i razvitku svog ratom razorenog područja. U tom smislu se ukazuje na nužnost stvaranja potrebnih uvjeta osposobljavanja ratom razrušenih područja da preuzmu teret vlastitog razvitka.

Imajući u vidu rečena određenja, nameće se zaključak da je i sustavom javnih priznanja nužno poticati aktivnosti usmjerene prema razvitku i napretku svih djelatnosti (gospodarstva, znanosti, prosvjete, zdravstva i socijalne skrbi, kulture, tjelesne kulture i športa i tehničke kulture) kojima se osigurava ravnomjerni gospodarski i društveni razvitak Županije.

1.2. POTICANJE RAZVITKA TERITORIJALNE SAMOUPRAVE

Lokalna samouprava civilizacijska je tekovina i sastavni dio modela svih suvremenih demokratskih političkih sustava u svijetu. No, ona nije samo izraz demokratskog prava građana već i oblik racionalne organizacije funkcioniranja društvene i državne zajednice. Neprijeporno je značenje koje lokalna samouprava ima za uspješno i humano funkcioniranje državnih i društvenih sustava. Stoga se i u međunarodnim okvirima garantira njena opstojnost i potiče njezin razvitak. Jedan od značajnijih dokumenata donesenih s tim ciljem je i Europska povelja o lokalnoj samoupravi koju su članice Vijeća Europe potpisale 1985. godine u Strasbourgu²⁴. Lokalna samouprava je ideal i načelo koje su zajedničko nasljeđe europskih zemalja, ističe se u Povelji. Lokalne vlasti (jedinice) predstavljaju jedan od glavnih izvora bilo kojeg demokratskog režima, a pravo građana da sudjeluju u vođenju javnih poslova demokratsko načelo koje vrijedi u svim zemljama - članicama Vijeća Europe. Postojanje lokalnih vlasti sa stvarnim odgovornostima može osigurati upravu koja će biti i djelotvorna i bliska građanima a očuvanje i jačanje lokalne samouprave u različitim europskim zemljama značajan je doprinos izgradnji Europe zasnovane na načelima demokracije i decentralizacije moći²⁵.

Neprijeporno je, isto tako, da se političko-upravno ustrojstvo svake države oblikuje i u funkciji aktivne nacionalne politike. Stoga je nužno akceptirati utjecaj vremena i načina nastanka Hrvatske kao neovisne države kao i činjenice rata i ratnog okruženja i međunarodnih utjecaja u tim procesima. A to je vrijeme koje zahtijeva homogenizaciju hrvatskog nacionalnog prostora s jedne te stabilizaciju poretka i sigurnost pravne države, s druge strane. U tom kontekstu, napuštanje državnog i društvenog ustrojstva jednostranačkog komunističkog sustava u Hrvatskoj zahtijevao je i dokidanje njemu primjerenog sustava lokalne samouprave izraženog

²⁴ Njoj je naknadno, 1992. godine, pristupila i Republika Hrvatska. Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske, na sjednici održanoj 28. prosinca 1992. godine, donio je Zaključak o prihvatanju i poštivanju načela i instituta (odredbi) Europske povelje o lokalnoj samoupravi. Povelja je prihvaćena Zakonom o potvrđivanju Povelje 1997. godine ("Narodne novine" - Međunarodni ugovori broj 14/97.).

²⁵ Europska povelja o lokalnoj samoupravi ("Narodne novine" - Međunarodni ugovori" broj 1/93. i 14/97.)

komunalnim sustavom sazdanom na temeljima marksističke teorije komune. Temeljni ciljevi u koncipiranju novog sustava lokalne samouprave bili su, prema riječima Vladimira Šeksa²⁶:

- napuštanje ideologije, pravnih instituta i zbilje komunističkoga komunalnog sistema,
- povratak tradicijama hrvatskog lokalnog državnog ustroja,
- prihvaćanje temeljnih načela i instituta lokalne samouprave i lokalne državne uprave razvijenih europskih demokracija, dotično prihvaćanje svih načela i instituta Europske povelje o lokalnoj samoupravi,
- razdvajanje poslova državne uprave na lokalnoj razini od državne uprave,
- oblikovanje učinkovite lokalne državne uprave i uprave u samoupravnom djelokrugu u okviru cjelovitoga hrvatskog sustava pravne države,
- poticanje demokratskih instituta i procesa višestranačke demokracije na lokalnoj razini.”

Dakako da je pri tome bila prisutna spoznaja da “povratak hrvatskoj tradiciji nije i ne može biti puko imitiranje svih prošlih rješenja već kreativna primjena svega onog što je u hrvatskoj političkoj i pravnoj kulturi ostavilo traga i pokazalo se korisnim i primjenjivim” budući da je bilo nužno odgovoriti suvremenim uvjetima djelovanja uprave izraženih porastom opsega i funkcija uprave te razvitkom tehnike i tehnologije rada.

U vremenu i na prostoru na kome živimo i djelujemo iznimno značenje ima djelotvornost državnog i teritorijalnog ustrojstva općenito. Stoga kriteriji i mjerila vrednovanja normativnog modela ustrojstva moraju u sebi sadržavati rezultate koje taj model polučuje. A to upućuje na nužnost praćenja njegova funkcioniranja, analize njegovih karakteristika i rezultata, ocjenu i korekciju onih elemenata koji se iskazuju nefunkcionalnim. U tom kontekstu funkcioniranje sustava javne uprave na lokalnoj razini ima iznimno značenje.

Upravo stoga, odgovarajući zahtjevu sustavnog, stručnog i znanstvenog pristupa izgradnji i ustrojavanju novog županijskog sustava, Poglavarstvo Osječko-baranjske županije 1994. godine pokrenulo je projekt “Sustavni pristup ustrojstvu Županije Osječko-Baranjske kao jedinice lokalne uprave i samouprave Republike Hrvatske” u kojem okviru je priređen niz projektnih studija iz kojih su proizašla i konkretna rješenja danas ugrađena u praksu ove Županije. Istraživanja organiziranja i djelovanja jedinica lokalne samouprave na području Županije, provedena u okviru ovog Projekta, ukazala su na potrebu pružanja pomoći novoformiranim općinama i gradovima te izgradnju odgovarajućih poticajnih mehanizama koji bi pospješili proces implementacije i stabilizacije novog teritorijalnog ustroja.

Na tim temeljima gradi se potreba ustanovljenja županijskog priznanja usmjerenog poticanju:

- znanstvenog i stručnog djelovanja usmjerenog stvaranju kvalitetnih znanstvenih i stručnih osnova jačanja lokalne samouprave i teorijskom razvitku sustava,
- naporima usmjerenim afirmaciji ideje i prakse lokalne samouprave na području Županije kao dijela europskog civilizacijskog kruga,

²⁶ Vladimir Šeks, Temeljna obilježja novoga hrvatskog sustava lokalne samouprave i uprave u: V.Šeks, S.Sokol, J.Kregar, I.Parać, Hrvatski sustav lokalne samouprave i uprave, Organizator, Zagreb, 1993., str. 2-3.

- kvalitetnom organiziranju i djelovanju jedinica lokalne samouprave, osobito u uvjetima reintegracije privremeno okupiranog područja u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske (što je bila vrlo aktualna i značajna zadaća u trenutku promišljanja i oblikovanja sustava priznanja),
- naporima u razvitku materijalne osnovice djelovanja općina i gradova ali i Županije u cjelini što predstavlja prinos i razvitku Republike Hrvatske,
- naporima u samoorganiziranju osobito općina i gradova u osposobljavanju za upravljanje vlastitim razvitkom i angažiranju njima raspoloživih organizacijskih, materijalnih i ljudskih resursa.

Temelji lokalne samouprave i uprave na području Republike Hrvatske utvrđeni su njenim Ustavom²⁷. Njime je utvrđen sadržaj lokalne samouprave kao izvorno pravo građana koje se ostvaruje preko lokalnih, odnosno područnih (regionalnih) predstavničkih tijela koja su sastavljena od članova izabranih na slobodnim i tajnim izborima na temelju neposrednog, jednakog i općega biračkog prava. Ono obuhvaća obavljanje poslova iz lokalnog djelokruga kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a osobito poslove koji se odnose na uređenje naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, komunalne djelatnosti, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i šport, zaštitu potrošača, zaštitu i unaprjeđenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu (članak 134. stavak 1.). Stoga se poticanje i praćenje lokalne samouprave i mora odnositi upravo na ove elemente.

1.3. POTICANJE ZAŠTITE OKOLIŠA

Zaštita ljudskog okoliša projekt je planetarnog značenja. U uvjetima sve veće zagađenosti u svijetu, ali i porastom zagađenja izazvanog ratnim pustošenjima na ovom našem prostoru, projekt zaštite okoliša dobija ne samo svoje izvorno ekološko, već i političko značenje.

Zakonom o zaštiti okoliša²⁸ kao osnovni ciljevi zaštite okoliša, u ostvarivanju uvjeta za održivi razvoj utvrđeni su:

- trajno očuvanje izvornosti, biološke raznolikosti prirodnih zajednica i očuvanje ekološke stabilnosti,
- očuvanje kakvoće žive i nežive prirode i racionalno korištenje prirode i njenih dobara,
- očuvanje i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajolika,
- unaprjeđenje stanja okoliša i osiguravanje boljih uvjeta života.

Prema njemu, osnovni ciljevi zaštite okoliša postižu se:

- predviđanjem, praćenjem, sprječavanjem, ograničavanjem i uklanjanjem nepovoljnih utjecaja na okoliš,
- zaštitom i uređenjem izuzetno vrijednih dijelova okoliša,
- sprječavanjem rizika i opasnosti po okoliš,

²⁷ Ustav Republike Hrvatske (pročišćeni tekst - "Narodne novine" broj 41/01.)

²⁸ "Narodne novine" broj 82/94. i 128/99.

- poticanjem korištenja obnovljivih prirodnih izvora i energije,
- poticanjem upotrebe proizvoda i korištenja proizvodnih postupaka najpovoljnijih za okoliš,
- ujednačenim odnosom zaštite okoliša i gospodarskog razvoja,
- sprječavanjem zahvata koji ugrožavaju okoliš,
- sanacijom oštećenih dijelova okoliša,
- razvijanjem svijesti o potrebi zaštite okoliša u odgojnom i obrazovnom procesu i promicanjem zaštite okoliša,
- donošenjem pravnih propisa o zaštiti okoliša,
- obavještavanjem javnosti o stanju okoliša i njenim sudjelovanjem u zaštiti okoliša,
- povezivanjem sustava i institucija zaštite okoliša Republike Hrvatske s međunarodnim institucijama.

Predviđeno je i dodjeljivanje priznanja i nagrada za dostignuća na području zaštite okoliša, koja se mogu dodijeliti za:

- ostvarivanje preventive od onečišćavanja okoliša,
- najpovoljnija rješenja u proizvodnim postupcima u odnosu na okoliš,
- razvojne i istraživačke projekte u zaštiti okoliša,
- razvoj sustava i edukaciju o zaštiti okoliša u odgojno-obrazovnom procesu,
- doprinos pojedinca za razvoj i unaprjeđenje zaštite okoliša ili za doprinos u međunarodnoj suradnji u zaštiti okoliša,
- doprinose stručnih i drugih društava, udruga i nevladinih organizacija za razvoj i unaprjeđenje zaštite okoliša.

Ovim Zakonom utvrđeno je da jedinica lokalne samouprave uređuje, organizira, financira i unaprjeđuje poslove zaštite okoliša koji su regionalnog i lokalnog značenja. Među takove poticajne mjere nesporno pripada i dodjela javnog priznanja.

Iz tih određenja proizašla je potreba ustanovljenja odgovarajućeg županijskog javnog priznanja za napore u zaštiti okoliša.

1.4. ODAVANJE PRIZNANJA ZA DOPRINOS OBRANI

Domovinski rat, rat je za uspostavljanje i opstojnost Hrvatske kao države i hrvatskog naroda. Upravo stoga izuzetno humano i političko značenje ima postavljanje temelja obrambene snage Hrvatske koja je izrastala na samoorganizaciji svih raspoloživih ljudskih i materijalnih resursa kojima je Hrvatska u datom trenutku raspolagala.

Godinama pod pritiskom prijetee ili stvarne agresije, izloženi beskrupuloznim napadima građani i naselja na području Županije izrasli su u obrambeni stup na kojem je zaustavljena srpska agresija. Hrvatska vojna sila iznjedrena iz mjesnih zajednica i poduzeća primila je prve udare. No, krivo bi bilo suditi o Domovinskom ratu kao sukobu vojnika. Žilavost obrambenim naporima davali su i civili. U jeku granatiranja Osijeka 1991/92. sve vitalne javne službe besprijekorno su funkcionirale. Umjesto paraliziranja života, život se preselio u podzemlje. Uz fijuks granata radnici HEP-a spajali su pokidane električne vodove, pekari redovno opskrbljivali

naselja kruhom, komunalci redovito odvozili smeće. Krizni stožeri i tijela civilne vlasti ubrzano su djelovali i savladavali sve probleme koje je rat postavljao. Djelovanjem novinara i medijskih kuća istina o suštini rata u Hrvatskoj postupno je, upravo iz ovog područja, prodirala u svijet. Odnos broja poginulih vojnika i civila govori o pogibeljnosti funkcioniranja civilnog života u okruženim naseljima. A bez toga života i sama obrana ne bi imala smisla.

Upravo stoga moguće je ustvrditi da svi sudionici ovih povijesnih zbivanja koji su pridonosili snaženju obrambene snage Republike Hrvatske zahvaljujući kojoj je osigurana njena opstojnost i opstojnost hrvatskog naroda, zaslužuju priznanje. Dio njih primio je Spomenice domovinskog rata. Ali je veliki broj zaslužnih ostao izvan toga kruga.

Ove činjenice uvjetovale su potrebu odavanja odgovarajućeg priznanja odnosno izražavanja zahvalnosti pojedincima, vojnim postrojbama i službama te postrojbama i službama civilne zaštite, ustanovama i trgovačkim društvima, udrugama i drugim pravnim osobama i njihovim tijelima koji su se svojim predanim i požrtvornim djelovanjem osobito istakli u obrani Republike Hrvatske i jačanju njezine obrambene snage na području Županije.

1.5. POTICANJE HUMANOSTI

Rat i njegove posljedice suprotstavile su dva lica čovječanstva: okrutnost, mržnju i destrukciju, s jedne i humanost, brigu o bližnjem, s druge strane. Humanost, potencirana ratnom okrutnošću, prerasla je iz geste u pokret. Posljedice rata vrlo su teške i višeslojne. Praktično nema niti jednog područja društvenog i gospodarskog života u kojima se one ne osjećaju. No, najteži oblik predstavlja veliki broj poginulih i ranjenih. Njihova težina proizlazi iz činjenice da je svaki izgubljeni život nenadoknativa vrijednost. Neposredne posljedice rata možemo promatrati i u razorenim obiteljima, tjelesnim i duševnim oštećenjima i nizu frustracija i trauma kojima su brojne ljudske ličnosti izložene i povrijeđene. Među najvećim gubitnicima rata su djeca, djeca bez roditelja, obitelji, tjelesno i duševno oštećeni.

Upravo takove okolnosti potenciraju značaj i značenje humanosti, shvaćene ne samo kao oblik apstraktnog čovjekoljublja već i spremnosti na samopožrtvovanje i samoodricanje s namjerom pružanja djelotvorne pomoći onima kojima je ona najpotrebnija. Riječ je o potrebi reafirmacije ljudskog društva kao humane zajednice u kojoj pojedinac nije prepušten sam sebi već je njegova sredina spremna priskočiti mu u pomoć, kada ju on ustreba.

Brojna su djela kojima pojedinci, najčešće samozatajno, skrbe o bolesnima i povrijeđenima, ugroženoj djeci, djeci bez roditelja i obitelji. Tete u dječjim selima pokušavaju nadomjestiti majke, časne sestre milosrdnice ne pružaju bolesnima samo medicinsku njegu već i utjehu, darovatelji krvi omogućavaju spašavanje ljudskih života, pojedinci po cijenu vlastita života pritiču u pomoć ljudima u opasnosti, brojni donatori omogućavali su preživljavanje čitavim naseljima ili osiguravaju budućnost nezbrinutoj djeci. Brojna su djela kojima se pridonosi zaštiti i spašavanju ljudskih života, osobito u ovom vremenu.

Vrijeme u kojem živimo, osobito na ovim našim prostorima, mora isticati, podupirati i činiti uzorom aktivnosti i djela kojima se afirmira i potvrđuje čovječnost i čovjekoljublje kao univerzalno civilizacijsko načelo. Ono je ujedno i temelj duhovnog preporoda hrvatskog društva. Na tim osnovama i s tim ciljem ukazano je na potrebu ustanovljavanja županijskog priznanja za humanost.

2. STRUKTURA SUSTAVA PRIZNANJA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Polazeći od utvrđenih potreba za odavanjem priznanja, moguće je oblikovati priznanja kojima se odgovarajuće vrednuju rezultati u utvrđenim djelatnostima i područjima. Imajući u vidu ciljeve odavanja priznanja i narav određene djelatnosti, ukazalo se primjerenim ustanoviti sljedeće tipove (prema obliku) i vrste priznanja koja zajedno čine strukturu sustava javnih priznanja Županije:

1. Počasti Županije

- Počast Zastave Osječko-baranjske županije s grbom
- Počast Zlatnoga grba Osječko-baranjske županije
- Počast Velikog pečata Osječko-baranjske županije

2. Nagrade Županije

- Nagrada Osječko-baranjske županije

3. Povelje Županije

- Povelja lokalne samouprave Osječko-baranjske županije
- Zelena povelja Osječko-baranjske županije
- Povelja zahvalnosti Osječko-baranjske županije
- Povelja humanosti Osječko-baranjske županije

Budući da riječ struktura označava skup međusobno svrsishodno povezanih i ovisnih elemenata i komponenata sustava sposobnih za djelovanje, te određenu mrežu veza i odnosa unutar sustava potrebno je definirati i zajedničke, povezujuće elemente koji ovu skupinu priznanja povezuju u sustav. Tim elementima treba osigurati da sustav bude istovremeno zaokružen i diferenciran. Te elemente treba tražiti odnosno oblikovati u kriterijima svakog pojedinog priznanja koji moraju izražavati isti vrijedonosni sustav ali i značajke koje ga specifično razlikuje od drugog priznanja bez međusobnog preklapanja. Pored toga, te elemente treba graditi i u okviru postupka dodjeljivanja priznanja. Postupak mora osigurati konzistentnost politike nagrađivanja, odnosno cjelovitost sustava u njegovom funkcioniranju.

Identitet, narav pojedinog priznanja izražava se njegovom namjenom i kriterijima njegovog dodjeljivanja. Polazeći od rečenog zahtjeva glede kriterija, županijska priznanja su oblikovana na sljedeći način:

2.1. POČASTI ŽUPANIJE

Počast, općenito, znači javno iskazivanje časti ili priznanja²⁹. Počasti Županije imaju funkciju koju na državnoj razini imaju državna odlikovanja a na razini gradova počasna zvanja. Ta uloga bitno obilježava njihove značajke. One su (osim počasti za zasluge u međunarodnoj suradnji - Počasti Zlatnoga grba Županije) usmjerene samo prema pojedincima, a ne i organizacijama. Zasluge koje se ocjenjuju u dodjeli ovih priznanja u pravilu nisu pojedinačna djela već djelovanje u kontinuitetu i to u dužem vremenskom razdoblju. Dakako, da svaka od predloženih počasti ima svoje specifične značajke i namjenu.

²⁹ sravnji: Vladimir Anić, Veliki rječnik hrvatskoga jezika, Novi Liber, Zagreb, 2004., str. 1057.

2.1.1. Počast Zastave Osječko-baranjske županije s grbom

Počast Zastave Osječko-baranjske županije s grbom najviše je priznanje Županije. Stoga se za njegovu dodjelu predlažu izuzetno visoki kriteriji dodjele. Ova plaketa dodjeljivala bi se državicima i drugim istaknutim i uglednim pojedincima koji su svojim djelovanjem i djelom od izvanrednog značaja za utemeljenje i razvitak Republike Hrvatske odnosno djelom koje predstavlja istaknut doprinos hrvatskoj i svjetskoj kulturnoj i civilizacijskoj baštini obilježili vrijeme u kojem djeluju te značajno pridonijeli općem napretku te promicanju položaja i ugleda Županije.

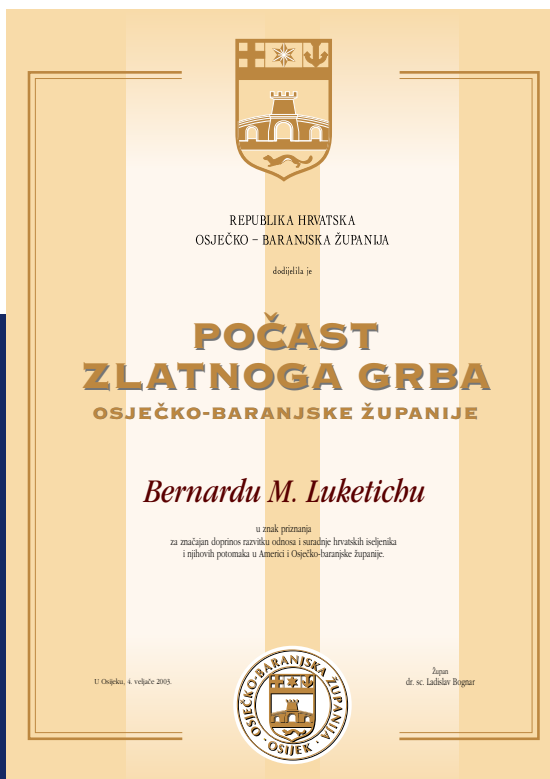
Kako je iz utvrđenih kriterija vidljivo, iznimno je mali krug osoba kojima bi se ovo priznanje moglo dodijeliti. To, stoga, što ovo priznanje na određeni način nadomješta zvanje počasnog građanina, čije ustanovljenje, iz obrazloženih razloga, nije predloženo.

2.1.2. Počast Zlatnoga grba Osječko-baranjske županije

Počast Zlatnoga grba Osječko-baranjske županije dodjeljuje se domaćim i stranim državljanima, inozemnim i međunarodnim organizacijama, organizacijama i jedinicama lokalnih vlasti te pravnim osobama s područja Republike Hrvatske koji su dali značajan doprinos razvitku odnosa i suradnje Županije i drugih jedinica lokalne samouprave i uprave odnosno lokalnih vlasti te inozemnih i međunarodnih organizacija, a time i međunarodnih odnosa Republike Hrvatske, obnovi, razvitku i općem napretku Županije ili su na drugi način značajno pridonijeli promicanju položaja i ugleda Županije.

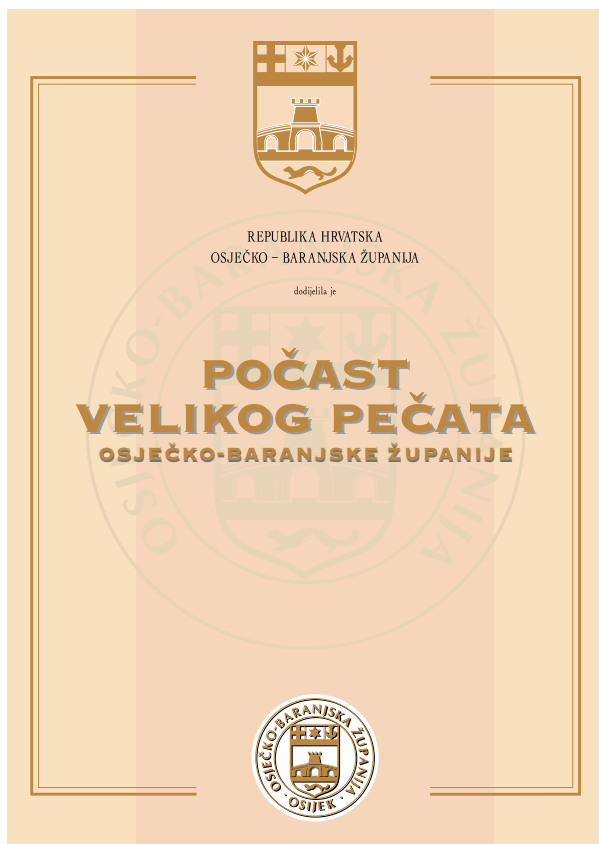
Ona je usmjerena na poticanje uspostavljanja i razvijanja odnosa suradnje kako na domaćem tako i na međunarodnom planu s drugim županijama, jedinicama lokalnih vlasti u inozemstvu (gradovima i širim teritorijalno-upravnim jedinicama), međunarodnim ustanovama i organizacijama. Moguće ju je dodijeliti i svim onim pojedincima i pravnim osobama izvan područja Županije koji su dali svoj doprinos obnovi, razvitku i općem napretku Županije ili su na drugi način značajno pridonijeli promicanju položaja i ugleda Županije. Ova počast priznanje je koje je uputno koristiti u "vanjskim poslovima" Županije.

2.1.3. Počast Velikog pečata Osječko-baranjske županije

Počast Velikog pečata Osječko-baranjske županije namijenjena je za odavanje priznanja za zasluge u radu koji je naglašeno izložen ili poznat javnosti kao što je npr. politički rad, rad u javnim službama, publicistici, znanosti, kulturi i sl., odnosno za rad koji ima naglašeno značenje za opći napredak Županije.

Stoga se ovo priznanje dodjeljuje istaknutim i uglednim pojedincima koji su svojim, javnosti naglašeno izloženim djelovanjem u dužem vremenskom razdoblju, dali izuzetan doprinos razvitku određene djelatnosti te općem napretku Županije, obnovi i razvitku ratom razorenog područja te na drugi način značajno pridonijeli promicanju položaja i ugleda Županije.

2.2. NAGRADA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Nagrada Osječko-baranjske županije javno je priznanje koje se dodjeljuje za iznimna ostvarenja u svim djelatnostima. Nagrada se dodjeljuje za izuzetna ostvarenja u područjima gospodarskih djelatnosti, znanosti, prosvjete, zdravstva i socijalne skrbi, kulture, tjelesne kulture i športa, tehničke kulture. Nagrada se dodjeljuje za životno djelo ili za izuzetne uspjehe ostvarene u određenoj djelatnosti u prethodnoj godini (godišnje nagrade). Njome se ostvaruje funkcija poticanja gospodarskog i društvenog razvitka Županije.

Nagrada za izuzetna ostvarenja u području **gospodarskih djelatnosti** dodjeljuje se za:

- naročito uspješno organiziranje rada i poslovanja te uvođenje suvremenih metoda u ekonomsko-tehnološki postupak, unaprjeđivanje stručnih i razvojnih službi i druga dostignuća čija je posljedica povećanje proizvodnje, asortimana i kvalitete proizvoda odnosno usluga, produktivnosti rada, ekonomičnosti i rentabilnosti poslovanja ili drugi pozitivni efekti,
- ostvarivanje značajnih radnih i poslovnih rezultata od osobitog interesa za unaprjeđenje gospodarstva i jačanje gospodarske osnove Županije (zamjena uvoznih sirovina i repromaterijala domaćim, značajno povećanje izvoza, potpunije podmirivanje potreba građana i sl.)
- uspješna primjena znanosti i suvremenih dostignuća u praksi, izrada naročito uspješnih projekata, postupaka, inovacija i racionalizacija i drugih izuzetnih ostvarenja koja pridonose unaprjeđivanju i razvoju područja u kojem su ostvarena,
- ostvarivanje drugih natprosječnih rezultata u odnosu na srodne organizacije u grani na razini Države.

Nagrada za izuzetna ostvarenja u području **znanosti** dodjeljuje se za:

- uspješnu i istaknutu znanstvenu djelatnost u određenom području znanosti i njene primjene koja je rezultirala znanstvenim radovima, razvitkom određenog područja znanosti odnosno razvitkom znanstvenih institucija i njihova djelovanja,
- znanstveno otkriće koje predstavlja značajan doprinos znanstveno-istraživačkom radu i znanstvenoj misli,
- vrijedno znanstveno djelo koje odgovara općim normama znanstvenog rada i predstavlja značajan prinos znanstvenoj misli.

Nagrada za izuzetna ostvarenja u djelatnosti **prosvjete** dodjeljuje se za značajna ostvarenja u području unaprjeđenja pedagoške teorije i prakse i unaprjeđenja prosvjetnog sustava u cjelini, a osobito za:

- naročite uspjehe u organiziranju odgojno-obrazovnog rada,
- izuzetna ostvarenja u stvaranju i usavršavanju udžbenika, stručne literature i drugih nastavnih sredstava i pomagala,
- zapažene rezultate u stručno-pedagoškom i metodičkom izvođenju nastave i drugih oblika prosvjetne djelatnosti,
- iznimna postignuća u otkrivanju, poticanju i razvitku darovitih učenika i studenata temeljena na višegodišnjem uspješnom djelovanju.

Nagrada za izuzetna ostvarenja u djelatnosti **zdravstva i socijalne skrbi** dodjeljuje se za značajne uspjehe u području zdravstvene zaštite i zdravstva te socijalne skrbi o stanovništvu, a osobito za:

- zapažene rezultate u djelotvornom i racionalnom organiziranju rada organizacija zdravstvene i socijalne skrbi usmjerenom potpunijem i djelotvornijem pružanju zdravstvene zaštite odnosno socijalne skrbi građanima,
- iznimna ostvarenja u otkrivanju i otklanjanju uzroka oboljenja odnosno sprječavanju i suzbijanju bolesti i njihovih posljedica a osobito sprječavanju, ranom otkrivanju i

- suzbijanju zaraznih, kroničnih, masovnih nezaraznih i malignih bolesti te iznalaženju i primjeni novih djelotvornijih metoda i sredstava liječenja,
- osobite rezultate u organizaciji i liječenju te rehabilitaciji oboljelih, tjelesno i duševno povrijeđenih i oštećenih osoba, kao i osoba sa smetnjama u tjelesnom i duhovnom razvoju,
 - naročite uspjehe u usavršavanju i primjeni novih djelotvornijih metoda rada s odgojno zapuštenim i delinkventnim maloljetnicima,
 - istaknute rezultate u osiguravanju cjelovite zdravstvene zaštite djece i mladeži te zaštite žena u vezi s majčinstvom,
 - uspjehe u provođenju zdravstvenog odgoja i prosvjećivanja usmjerene podizanju zdravstvene kulture građana i njihove tjelesne i duševne sposobnosti,
 - značajne rezultate u organizaciji i provođenju djelatnosti socijalne skrbi o socijalno ugroženim kategorijama stanovništva.

Nagrada za izuzetna ostvarenja u djelatnosti **kulture** dodjeljuje se za:

- najbolja objavljena, izložena, prikazana ili izvedena umjetnička ostvarenja na području književnosti, glazbe, likovnih i primijenjenih umjetnosti, kazališne i filmske umjetnosti, te arhitekture i urbanizma koja predstavljaju značajan doprinos razvitku kulture,
- naročite uspjehe u proučavanju, očuvanju i promicanju kulturne baštine,
- izuzetna ostvarenja u organiziranju profesionalnih i amaterskih organizacija i njihovog djelovanja u području kulture čija su posljedica izuzetna ostvarenja odnosno drugi oblici promicanja djelovanja u djelatnosti kulture i unaprjeđivanja kulture u cjelini.

Nagrada za izuzetna ostvarenja u djelatnosti **tjelesne kulture i športa** dodjeljuje se za:

- naročita športska postignuća na državnim i međunarodnim natjecanjima za sve uzraste,
- izvanredna postignuća u stručnom i pedagoškom djelovanju u odgoju i osposobljavanju športaša temeljena na višegodišnjem uspješnom djelovanju u području športa,
- naročite uspjehe u organiziranju masovne športske djelatnosti te podizanju opće tjelesne i športske kulture građana a osobito djece i mladeži.

Nagrada za izuzetna ostvarenja u djelatnosti **tehničke kulture** dodjeljuje se za:

- izuzetna postignuća u organizaciji i razvitku inventivne djelatnosti i drugim područjima tehničkog stvaralaštva,
- naročite uspjehe u stručnom i pedagoškom radu na tehničkom odgoju i obrazovanju djece i mladeži,
- izvanredne rezultate u širenju tehničke kulture među stanovništvom.

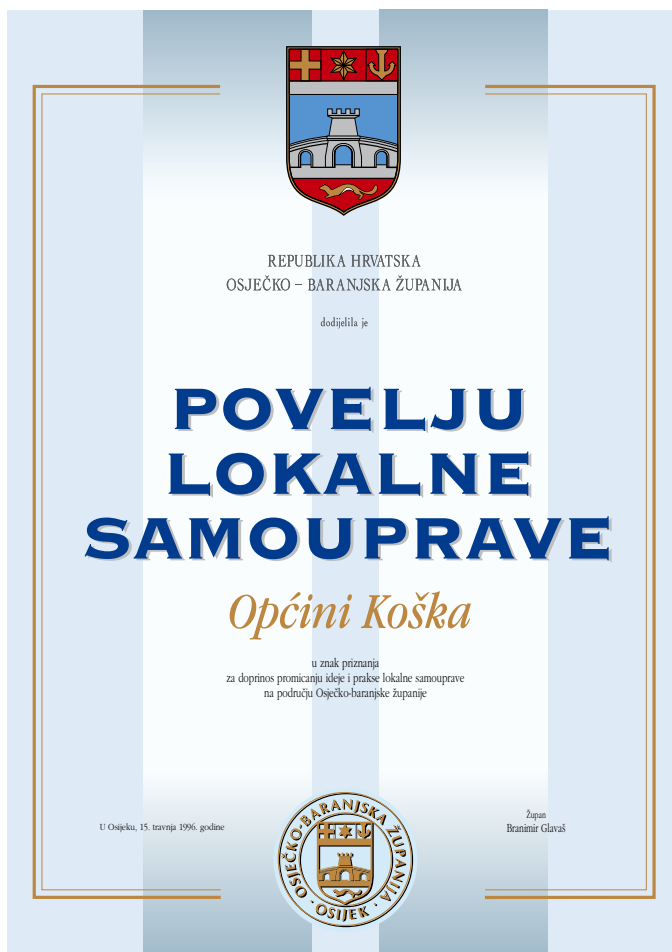
2.3. POVELJE ŽUPANIJE

Povelje Županije dodjeljuju se za istaknutu djelatnost ili pojedinačno djelo kojim se dosižu one vrijednosti na kojima mora počivati suvremeno društvo odnosno vitalni ciljevi (zaštita okoliša), značajni politički ciljevi (razvitak lokalne samouprave), politički i etički ciljevi (obrana domovine) te etički ciljevi (humanost).

2.3.1. Povelja lokalne samouprave Osječko-baranjske županije

“Povelja lokalne samouprave” Osječko-baranjske županije javno je priznanje za doprinos promicanju ideje i prakse lokalne samouprave na području Županije. Povelja se dodjeljuje za:

- znanstvenu i znanstveno-istraživačku djelatnost i publicistiku kojom se pridonosi spoznavanju i produbljivanju spoznaja o lokalnoj samoupravi, iznalaženju znanstveno zasnovanih praktičkih rješenja i na drugi način pridonosi jačanju teorijske osnove lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj,
- značajnu djelatnost i izuzetne rezultate u organiziranju jedinica lokalne samouprave i djelovanju njihovih tijela,
- najbolje rezultate u funkcioniranju jedinica lokalne samouprave kojima se osiguravaju uvjeti za razvitak gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od važnosti za područje te jedinice, podiže razina standarda življenja i djelovanja u naselju, te osiguravaju lokalne potrebe stanovnika, na području Županije.

2.3.2. Zelena povelja Osječko-baranjske županije

“Zelena povelja Osječko-baranjske županije” javno je priznanje za doprinos očuvanju okoliša te osiguravanju i poboljšavanju kakvoće življenja za dobrobit sadašnjih i budućih naraštaja na području Županije. Priznanje se dodjeljuje za izuzetnu djelatnost i rezultate kojima se osigurava cjelovito očuvanje vrijednosti prirodnih izvora, biološke raznolikosti prirodnih zajednica i očuvanje ekološkog sklada i stabilnosti, očuvanje kakvoće žive i nežive prirode i racionalno korištenje prirode i njenih dobara, očuvanje i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajolika, unaprjeđenje stanja okoliša kao osnovnog uvjeta zdravog i održivog razvoja, a osobito za:

- značajnu stručnu i znanstveno-istraživačku djelatnost u svim područjima znanosti i nje-
ne primjene usmjerenu istraživanju prostora Županije i stvaranju stručnih i znanstvenih
osnova njegovog razvitka kojima se osigurava postizanje ciljeva očuvanja i unaprjeđenja
zaštite okoliša,

- uspješnu primjenu znanosti i suvremenih dostignuća u praksi, izradu naročito uspješnih projekata, postupaka, inovacija i racionalizacija i drugih izuzetnih ostvarenja koja pridonose očuvanju i unaprjeđivanju okoliša,
- uvođenje suvremenih metoda u tehnološki postupak, unaprjeđivanje stručnih i razvojnih službi, izbor i primjenu proizvodnih postupaka najpovoljnijih za okoliš i drugu djelatnost čiji je cilj i posljedica očuvanje i unaprjeđivanje okoliša,
- poticanje korištenja obnovljivih prirodnih izvora i energije i racionalno korištenje prirodnih izvora i energije na najpovoljniji način za okoliš,
- izuzetnu djelatnost u stručnom i pedagoškom radu na odgoju i obrazovanju djece i mladeži u oblikovanju i razvijanju svijesti o potrebi zaštite okoliša i promicanju potrebe zaštite okoliša,
- značajnu djelatnost u razvijanju ekološke svijesti promicanjem potrebe zaštite okoliša među građanima,
- iznimna pregnuća i ostvarene rezultate u saniranju oštećenih dijelova okoliša i daljnjem sprječavanju onečišćenja radi promicanja kvalitete življenja i zdravlja ljudi,
- značajne rezultate u zaštiti i uređenju izuzetno vrijednih dijelova okoliša,
- ostvarene rezultate u korištenju i upravljanju pojedinim dijelovima okoliša, a posebice zaštićenim objektima prirode,
- druge izuzetne rezultate u racionalnom korištenju i zaštiti prostora kao osobito vrijednog i ograničenog dobra a posebice povijesnih i prirodnih dobara i zaštiti i unaprjeđenju stanja okoliša.

2.3.3. Povelja zahvalnosti Osječko-baranjske županije

“Povelja zahvalnosti Osječko-baranjske županije” javno je priznanje za doprinos obrani Republike Hrvatske na području Županije te jačanje njezine obrambene snage. Povelja se dodjeljuje pojedincima, vojnim postrojbama i službama te postrojbama i službama civilne zaštite, ustanovama i trgovačkim društvima, udrugama, i drugim pravnim osobama i njihovim tijelima koji su se svojim predanim i požrtvornim djelovanjem osobito istakli u:

- organiziranju i izvođenju obrane na području Županije te otklanjanju opasnosti ratnih razaranja njenog područja,
- organiziranju i djelovanju tijela civilnih vlasti i vitalnih javnih službi u uvjetima ratnog stanja na području Županije i time pridonijeli unutarnjem snaženju obrambenog sustava,
- aktivnostima kojima se na drugi način pridonosi jačanju obrambene snage Republike Hrvatske na području Županije,
- zaštiti i spašavanju ratom ugroženog stanovništva,
- pronošnju istine o suštini Domovinskog rata u svijetu kao i afirmaciji napora Županije u savladavanju ratnih prilika i jačanju njenog ugleda u svijetu.

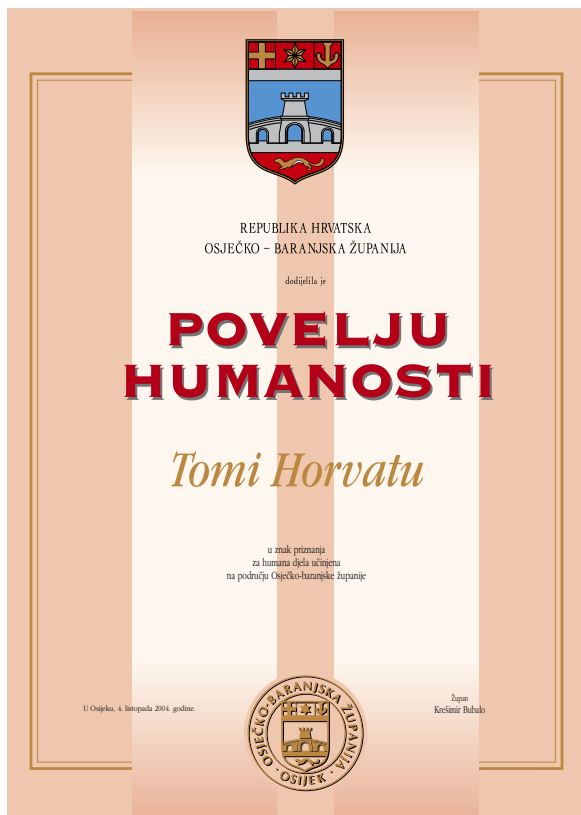
Povelja zahvalnosti se može dodijeliti i obiteljima za njihove članove poginule u izvršavanju svoje dužnosti.

2.3.4. Povelja humanosti Osječko-baranjske županije

“Povelja humanosti” Osječko-baranjske županije javno je priznanje za humana djela učinjena na području Županije. Povelja se dodjeljuje pojedincima, ustanovama, udrugama, i drugim pravnim osobama i njihovim tijelima, javnim i drugim službama te drugim organizacijskim oblicima koji su se svojim predanim i požrtvovnim djelovanjem, samoprijegorem i brižnim odnosom na području Županije osobito istakli u:

- poduzimanju djela kojima je uz vlastiti rizik i samopožrtvovanje od drugoga otklonjena prijeteca pogibelj i drugih djela kojima se pridonosi zaštiti i spašavanju ljudskih života,
- darovanju krvi kojom se omogućava izlječenje bolesnih i povrijeđenih,
- skrbi o bolesnima, tjelesno i duševno povrijeđenima i svima onima kojima je potrebna pomoć drugog čovjeka,
- skrbi o djeci bez roditelja, napuštenoj i drugoj ugroženoj djeci,
- organiziranju i pružanju humanitarne pomoći i drugim akcijama i aktivnostima pružanja ljudske pomoći,
- drugim aktivnostima kojima se afirmira i potvrđuje humanost kao univerzalno civilizacijsko načelo.

3. OBLIKOVANJE PRIZNANJA

Likovno oblikovanje priznanja bilo je podređeno zahtjevu da znaci priznanja koji se dodjeljuju svojim sadržajem, izgledom i izvedbom dostojno reprezentiraju samo priznanje, ali i njegova davatelja. Sadržajno promatrajući, pristup oblikovanju znamenja priznanja Osječko-baranjske županije određen je zahtjevom da ona simboliziraju Županiju. To se posebno odnosi na počasti čiji naziv i sadržava jedno od znamenja županije (grb, pečat, zastava). U nastojanju da odgovori ovim zahtjevima, Županija je izradu idejnog rješenja povjerila ak. slikaru Ivanu Doroghyu iz Zagreba. Prijedloge je razmotrio i prihvatio Odbor.

Sukladno Odluci o priznanjima, dobitniku počasti dodjeljuje se plaketa te diploma kao isprava o dodjeli počasti.

Plaketa “Počast Zastave Osječko-baranjske županije s grbom” kružnog je oblika promjera 6 cm, ovješena o vrpcu koji predstavlja stiliziranu zastavu Županije. Izvedena je dvorazinski: na kromiranoj (mat) pločici koju vertikalno presijecaju dvije uporedne trake (simbol traka na zastavi), nalazi se pozlaćena kružna pločica sa županijskim grbom upisanim u koncentričnu kružnicu. Tekst koji se upisuje na listinu oblikuje se za svakog dobitnika posebno.

Plaketa “Počast Zlatnoga grba Osječko-baranjske županije” kvadratnog je oblika s ovalno obrezanim uglovima. Izvedena je dvorazinski: u središtu kromirane (mat) pločice veličine 6x8 cm, koju vertikalno presijecaju dvije uporedne trake, smješten je grb dužine 5 cm površinski obrađen sjajnom pozlatom.

Plaketa “Počast Velikog pečata Osječko-baranjske županije” kružnog je oblika. Izvedena je dvorazinski: u kružnoj (mat) pločici promjera 8 cm smještena je kružna pločica promjera 5,5 cm obrađena sjajnom pozlatom, u čijem središtu je grb Županije. U okviru kružnog vijenca oko unutarnje pločice upisano je poniklovanim slovima: Osječko-baranjska županija, Osijek.

Plaketa uz “Nagradu Osječko-baranjske županije” ima isti sadržaj i oblik kao i plaketa uz Počast Velikog pečata Osječko-baranjske županije. Razlikuju se po tome, što je u okviru kružnog vijenca upisan naziv priznanja. Dobitniku Nagrade dodjeljuje se i diploma kao isprava o dodjeli te Nagrade.

Povelje (Povelja lokalne samouprave Županije, Zelena povelja Županije, Povelja zahvalnosti Županije i Povelja humanosti Županije) se dodjeljuju u obliku sadržajno i izgledom svečano oblikovane listine. One su istovjetnog likovnog rješenja, ali drugih boja.

V.

POSTUPAK DODJELE PRIZNANJA

POSTUPAK DODJELE PRIZNANJA

U razmatranju elemenata sustava javnih priznanja istaknut je zahtjev da se mehanizam dodjele priznanja podredi zahtjevu da se priznanja dodjeljuju za najbolje ostvarene rezultate. Iz toga zahtjeva slijedi zaključak o značenju postupka (forme) za ostvarivanje ciljeva (suštine). Postupak je način ostvarivanja postavljenih ciljeva pa otuda njegova izuzetna vrijednost.

Ta pravila ponašanja u odnosu na sustav javnih priznanja izražavaju se normativnim uobličavanjem postupka kao načina ostvarenja suštine. Upravo stoga, možemo govoriti da o identitetu pojedinog priznanja ne svjedoči samo njegov naziv i kriteriji njegove dodjele već i postupak njegova dodjeljivanja. Tom regulacijom treba odgovoriti na temeljna pitanja:

1. kome se određeno priznanje može dodijeliti, kome je ono namijenjeno ili tko ima pravo biti predložen,
2. tko ima pravo predlaganja kandidata za priznanja odnosno pravo na inicijativu,
3. tko odlučuje o dodjeli određenog priznanja odnosno tko ima nadležnost odlučivanja, i konačno
4. temeljem kojih podataka i informacija se odlučuje o dodjeli te po kojem postupku se do tih podataka i informacija dolazi.

1. PRAVO NA KANDIDATURU

Utvrđivanje potreba za određenim priznanjem odnosno njene namjene podrazumijeva istodobno i identifikaciju mogućih dobitnika toga priznanja.

U izboru potencijalnih dobitnika postavlja se pitanje da li svako priznanje mogu/trebaju dobijati i građanin kao pojedinac i organizacija. Nagrade za životno djelo, po naravi stvari, mogu primati samo fizičke osobe, dakle pojedinci. Ostala priznanja mogla bi biti dodjeljivana i organizacijama i pojedincima, međutim nije uvijek takav slučaj. Proučavajući državna odlikovanja i priznanja moguće je uočiti različit pristup³⁰.

³⁰ Prema Zakonu o odlikovanjima i priznanjima, državna odlikovanja dodjeljuju se samo pojedincima. Isto tako i spomenice domovinskog rata i domovinske zahvalnosti. Samo pojedincima se dodjeljuju i nagrade znanstvenicima, "Nagrada Ivan Filipović" i "Nagrada Vladimir Nazor". Nagrada "Franjo Bučar" i Državna nagrada Faust Vrančić dodjeljuju se pojedincima, ali i organizacijama (pravnim osobama). Zakonom o odlikovanjima i priznanjima je predviđeno da se Povelja Republike Hrvatske i Hrvatska državna nagrada mogu dodjeljivati kako fizičkim tako i pravnim osobama.

Postupak utvrđivanja potreba za pojedinim priznanjima ukazuje na potrebu da se priznanja u pravilu mogu dodjeljivati kako pojedincima odnosno grupama tako i organizacijama. Iznimku, s obzirom na svoj karakter, predstavljaju samo Počast Zastave s grbom, kao najviše priznanje Županije, nagrada za životno djelo te Povelja humanosti. Ova priznanja moguće je dodijeliti samo fizičkim osobama.

U dodjeljivanju priznanja često se, osobito na državnoj razini, čini razlika s obzirom na državljanstvo. Sva priznanja mogu primati domaći državljani, a stranci samo neka. Promatrajući s tog aspekta strukturu javnih priznanja Županije, nije moguće utvrditi potrebu da se strani državljani isključe iz dodjele bilo kojeg priznanja. Uvjet je jedino da je djelatnost odnosno djelo učinjeno na području Županije, pa da, prema tome, pridonosi njenom napretku ili drugim riječima, svatko tko pridonosi napretku Županije ima pravo na priznanje. Jedino ograničenje koje je ovdje određeno je uvjet da predložnik za nagradu za životno djelo živi na području Županije ili je na njemu proveo dio života tijekom kojeg je postigao izuzetna ostvarenja zbog kojih se nagrađuje.

U odnosu na organizacijske cjeline postavlja se pitanje: tko može dobiti priznanje, da li samo ona organizacijska cjelina kojoj je pravni poredak priznao svojstvo pravne osobe (registrirane u odgovarajućem registru) ili i cjelinama koje to svojstvo nemaju? Pravnu osobnost nemaju vojne postrojbe i službe, postrojbe civilne zaštite, državna tijela, neregistrirane udruge, organizacijski dijelovi velikih pravnih osoba (npr. pojedine klinike kliničke bolnice, dječji vrtići), značajne manifestacije (tradicionalni festivali, likovne kolonije), oblici organiziranja (školske organizacije, organizacije dobrovoljnih davatelja krvi), crkvene i vjerske institucije i dr. Imajući to u vidu, postavlja se pitanje da li postoji interes za isticanje i odavanje priznanja i takovim užitim organizacijskim cjelinama? Odgovor je potvrđan ovisno o karakteru i namjeni javnog priznanja³¹. Pravna osobnost omogućava preciznu identifikaciju subjekta kojemu se priznanje dodjeljuje dok dodjela priznanja kolektivima koji nemaju to svojstvo poprima karakter grupne nagrade za kolektivno ostvarenje. Upravo iz navedenih razloga analiza upućuje na pravnu osobnost kao uvjet za dodjelu nagrade (budući da je, pored pojedinačne, moguće institucionalizirati i grupnu nagradu za kolektivno ostvarenje), a fleksibilniji pristup u priznanjima posebne namjene.

Pored rečenog, u interesu očuvanja vrijednosti pojedinog priznanja odnosno stupnjevanja te vrijednosti, propisana su ograničenja kao što su:

- tijekom jedne godine istoj pravnoj osobi ili pojedincu za iste zasluge može se dodijeliti samo jedno priznanje Županije
- nagrada za životno djelo te ista počast istoj osobi može se dodijeliti samo jednom
- dobitniku nagrade za životno djelo ne mogu se dodjeljivati nagrade za izuzetna ostvarenja u prethodnoj godini (u istoj grani djelatnosti).

Ograničenje broja dodijeljenih priznanja proizlazi iz potrebe očuvanja motivacijske vrijednosti priznanja. Imajući u vidu vrijedonosni odnos pojedinih priznanja, u osnovi ovih određenja leži logika da se u ponovnom predlaganju ne može dobiti isto priznanje u nižem stupnju.

³¹ Zakon o odlikovanjima i priznanjima Republike Hrvatske priznaje pravo dodjele priznanja samo pravnim osobama.

2. PRAVO INICIJATIVE (PREDLAGANJA)

Motivacijska vrijednost priznanja počiva na konceptu dodjele priznanja najboljem. Međutim, treba upozoriti na činjenicu da kvaliteta dodijeljenih priznanja ovisi i o vrsnoći podnesenih prijedloga. To podvlači značenje postupka predlaganja kandidata i upućuje na nužnost izgradnje sustava koji će rezultirati isticanjem najboljih ostvarenja. U sadržajnom smislu, tek produbljeno sociološko istraživanje dalo bi odgovor na pitanje o čemu ovisi inicijativnost u predlaganju (organiziranosti, motivaciji, stanju, povodu za predlaganje i sl.). To je pitanje značajno za provođenje politike odavanja priznanja, pa i politike odnosa prema ljudskim resursima općenito.

U tehničkom smislu postavlja se pitanje: kome priznati pravo inicijative - pojedincu, tijelu, organizaciji te što učiniti da budu predloženi najbolji? U smislu sustavnog pristupa, riječ je zapravo o odnosu sustava i njegova okruženja. Ulaz (input) - inicijativa - se nalazi na spoju sustava (javnih priznanja) i njegove okoline (javnog mnijenja, predlagatelja) i omogućava ulazak određenih resursa (prijedloga) u sustav radi njihovog svrsishodnog preobražaja podesnog za zadovoljavanje nekih potreba i ostvarivanja svrhe postojanja i funkcioniranja sustava (dodjele priznanja). Rješenja su različita i temelje se na ograničenjima određenih struktura u predlaganju: po jednima mogu predlagati samo pojedinci, po drugima samo pravne osobe a između toga i pojedinci i pravne osobe i drugi organizacijski oblici³².

Zahtjev za osiguravanjem pritoka što je moguće više vrsnih prijedloga sugerira rješenje koje omogućava najširu informacijsku osnovicu. To znači da prijedlog za dodjelu priznanja Županije mogu podnijeti pojedinci, pravne osobe i drugi organizacijski oblici te njihova tijela. To ne niječe potrebu osiguravanja da svaki prijedlog ima potporu sredine u kojem predloženi djeluje, što znači da je u postupku razmatranja putem konzultacija potrebno osigurati određeni oblik verifikacije prijedloga. S ciljem pokretanja postupka predlaganja potrebno je predvidjeti i upućivanje javnog poziva. Doduše, javni poziv je moguć samo tamo gdje je dodjela pojedinog priznanja vezana uz određeni datum.

Uvažavajući istaknute kvalitativne zahtjeve uz javni poziv potrebno je predvidjeti i korektivno predlaganje. Naime, praksa dokazuje da nisu uvijek predložena najbolja ostvarenja, već samo ona koja "nađu" svog predlagatelja. To upućuje na potrebu predviđanja mogućnosti korektivnog predlaganja odnosno mogućnosti da u postupku razmatranja prijedloga stručno povjerenstvo i samo pokrene prijedlog za određenog predložnika ukoliko raspoloživi podaci ukazuju na vrsnost ostvarenja koje nije predloženo. Takvo rješenje nije dopustivo kada je riječ o priznanjima o kojima se odlučuje u postupku uspoređivanja prijedloga izlučivanjem najboljeg, kako je to slučaj kod nagrade. Budući da je ograničen broj nagrada koje se mogu dodijeliti za određenu djelatnost, predložnici su međusobno u konkurenciji. Ukoliko bi bilo koje županijsko tijelo pokrenulo postupak za takove predložnike, takav prijedlog bi već u startu imao prednost koja bi bitno utjecala na objektivnost prosudbe rezultata predložnika u međusobnoj konkurenciji. Stoga je bilo potrebno propisati da prijedlog za dodjelu nagrade ne mogu dati tijela Županije.

³² Prema Zakonu o odlikovanjima i priznanjima Republike Hrvatske, prijedloge mogu podnositi i građani Republike Hrvatske, ali samo posredstvom pravnih osoba i njihovih tijela, što znači da su isključeni iz mogućnosti neposrednog predlaganja.

3. ODLUČIVANJE O DODJELI

Problem nadležnosti u odlučivanju o dodjeli javnih priznanja rezultat je tehnologije ocjenjivanja prijedloga za dodjelu priznanja.

Rad na javnim priznanjima je iznimno delikatna pa je i tehnologija obrade prijedloga složena. Odluka o dodjeli pojedinog priznanja mora biti plod argumenata koji govore da je predložnik zavrijedio da mu se ono dodijeli. To zahtijeva obradu često opsežnog prijedloga i priložene dokumentacije, prikupljanje dodatne dokumentacije i podataka, provjere i konzultacije. S ciljem izvršenja ove zadaće u pravilu se formiraju posebne stručne grupe (povjerenstva). Rezultat toga je utvrđivanje činjeničnog stanja koje je omogućilo formiranje prijedloga u skladu s kriterijima utvrđenim odlukom o ustanovljenju priznanja.

Imajući u vidu tehnološku i sadržajnu složenost, ali i delikatnost ovog posla, donošenje odluke o dodjeli priznanja se u pravilu povjerava posebno formiranim tijelima (odborima, komisijama, žirijima). Tako je postupljeno i glede državnih odlikovanja i svih drugih državnih priznanja. Na nižim razinama teritorijalnog organiziranja (općinama i gradovima) uobičajena je praksa da odluku donosi predstavničko tijelo³³ i to po postupku propisanom za redovno odlučivanje o pitanjima iz nadležnosti tog tijela. Ovo rješenje se ukazuje neprimjerenim iz sljedećih razloga:

1. predstavničkom tijelu nije moguće predložiti sve činjenice za sve predložnike koje omogućavaju uspoređivanje i izbor najboljeg i to kako zbog opsega dokumentacijske i činjenične osnove, tako i zbog naravi podataka;
2. odlučivanje o vrijednosti pojedinog ostvarenja vrlo često zahtijevaju ocjenu eksperata, pa se postavlja pitanje stručne kvalificiranosti tijela koje o tome odlučuje;
3. članovi predstavničkog tijela su interesno (stranački) suprotstavljeni što bi u slučaju odlučivanja o dodjeli priznanja moglo imati negativne posljedice po objektivnost i kakvoću kao i formu odlučivanja o dodjeli priznanja, što je u interesu kvalitativnih (osiguranje najboljemu) i formalnih zahtjeva (dignitet predložnika i priznanja) nedopustivo;
4. dio podataka o kandidatima su povjerljive naravi pa se, u interesu zaštite osobnosti predložnika, javnosti ne smiju priopćiti.

Iz rečenog slijedi zaključak da postupak dodjeljivanja nije moguće obaviti na sjednici predstavničkog tijela, niti mu ga je moguće prenijeti u mjeri koja mu omogućava samostalan izbor. Predstavničkom tijelu je moguće eventualno prenijeti samo dijelove postupka deklaratorne naravi (npr. proglašenje donesenog akta) odnosno donošenje akta o dodjeli priznanja najvišeg ranga (npr. počasnog građanina i tome sl.) čije je donošenje notorno u mjeri koja otklanja izrečene prigovore.

Upravo udovoljavajući istaknutom zahtjevu za objektivnošću i kvalitetom odlučivanja i u postupku odlučivanja odbora za priznanja nužno je stvoriti uvjete da svaki član ovoga tijela ima mogućnost da se slobodno i bez pritiska, po svom najboljem znanju i savjesti opredijeli za određenog predložnika. U konačnici, budući da o dodjeli priznanja odlučuju ljudi a ne

³³ Donošenje odluke predstavničkog tijela o dodjeli priznanja Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi propisano je jedino u slučaju dodjele zvanja počasnog građanina.

strojevi, svaka je ocjena subjektivna, ali je potrebno tu razinu subjektivnosti svesti na najmanju moguću mjeru. Toj svrsi služi utvrđivanje postupka koji osigurava potrebni opseg i kakvoću informacija temeljem kojih se odlučuje, potrebno vrijeme u kojem je moguće argumentaciju valjano ocijeniti, potrebno (ekspertska) znanje u ocjeni dokaza (stručna povjerenstva i stručni sastav odbora), te uvjete slobodnog odlučivanja bez izravnog pritiska (tajnost).

Posebno se postavlja pitanje: da li ustanovljivati jedan ili više odbora (za svako priznanje zasebno). U prilog zasebnih odbora govori mogućnost i sposobnost kompetentnijeg sagledavanja ostvarenja u pojedinoj djelatnosti. U prilog jednog odbora govori mogućnost vođenja sustavne politike odavanja javnih priznanja i ujednačavanja kriterija u dodjeli priznanja što je bitna pretpostavka održanja sustava javnih priznanja kao sustava. Imajući to u vidu, županijskom odlukom je ustanovljen jedan Odbor za priznanja. U namjeri otklanjanja istaknutih slabosti jedinstvenog odbora, propisano je ustanovljenje povjerenstava ekspertskog sastava koja su osposobljena kompetentno sagledati sva ostvarenja i njihovog dovoljno jakog statusnog položaja u postupku odlučivanja o prijedlogu.

4. INFORMACIJSKA OSNOVICA I JAVNOST POSTUPKA

Informacije su neizostavna popratna pojava svih elemenata i komponenata sustava i njihova kretanja i predstavljaju osnovni uvjet uspješnog upravljanja sustavom, a što je uvjet i njegovog uspješnog funkcioniranja. Stoga se opravdano naglašava značenje informacijske osnove odlučivanja o dodjeli javnih priznanja. Drugim riječima, pitanje bi moglo glasniti: temeljem kojih podataka bi trebalo odlučivati o predlaganju i dodjeli priznanja (ocjena kvalitete i kvantitete)? Ocjena politike javnih priznanja uvjetovana je, pak, odgovorom na pitanje: temeljem kojih podataka se to stvarno čini? Odgovor na ovo pitanje omogućava uvid u čimbenike koji utječu na predlaganje i dodjelu priznanja (poznanstva, službena gledišta, sredstva javnog priopćavanja, javno mnijenje) odnosno na strukturu društvene moći u odlučivanju o priznanjima. No, to pitanje zahtijeva zasebno razmatranje.

Radi osiguranja kvalitetne osnove odlučivanja svaki prijedlog mora biti u pisanoj formi i argumentiran. Prijedlog za pojedinca mora sadržavati njegov životopis u opsegu primjerenom priznanju za koje se predlaže te iscrpno obrazloženje zasluga zbog kojih se predlaže za dodjelu priznanja. Prijedlog za pravnu osobu ili drugu organizacijsku cjelinu mora sadržavati osnovne podatke o njezinom statusu, pokazatelje njenog poslovanja odnosno djelovanja u opsegu primjerenom priznanju za koje se predlaže te iscrpno obrazloženje uspjeha zbog kojih se predlaže za dodjelu priznanja. Uz prijedlog se prilaže potrebna odgovarajuća dokumentacija - objavljeni rad, analize, prikazi, kritike, pisanje stručnog i drugog tiska, natjecateljski rezultat i sl. Na zahtjev tijela koje razmatra prijedlog predlagatelj je dužan naknadno dostaviti dopunske podatke i dokumentaciju.

U interesu ujednačavanja, barem temeljnih podataka, odnosno osiguravanja iste temeljne informacijske osnove odlučivanja o svakom prijedlogu uputno je ustanoviti obrazac prijedloga za dodjelu priznanja.

Uz to je vezana i problematika javnosti postupka. Naime, za postupak dodjeljivanja javnih priznanja je karakteristično da se činu dodjeljivanja i uručivanja priznanja daje odgovarajući

publicitet. Nasuprot tome, u pravilu, ne objavljuju se podaci o pokretanju i sadržaju prijedloga za dodjelu priznanja. Nesporo je da čin uručivanja priznanja mora biti javan i to naglašeno javan (uz medijsku pozornost) budući da se tek tim činom ostvaruje motivacijska funkcija priznanja. Nasuprot tome, prethodni postupak predlaganja, obrade i razmatranja prijedloga kao i odlučivanja o njemu ne bi smio biti izložen javnosti budući da postoji mogućnost da se u tom postupku povrijedi ili ugrozi ugled kako predloženika tako i priznanja. Naime, ukoliko bi pokretanje postupka bilo javno (osobito popraćeno medijskom pozornošću) bio bi to oblik prikrivenog ili otvorenog pritiska na postupak odlučivanja odnosno na tijela koja prijedlog razmatraju i o njemu odlučuju. To otvara pitanje mogućnosti objektivnog i nepristranog ocjenjivanja udovoljavanja kriterijima odnosno poštivanja kriterija u odnosu na sve prijedloge jednako. Negativna odluka tijela koje odlučuje, narušava ugled javno "reklamiranog" predloženika čime se automatski stvaraju uvjeti za politizaciju te interesni (pa i politički) sukob.

Upravo stoga, u interesu zaštite ugleda predloženika za priznanja i neovisnosti tijela koja sudjeluju u odlučivanju o priznanjima, postupak dodjele priznanja odvija se bez uvida javnosti.

5. URUČIVANJE PRIZNANJA

Kao što je već istaknuto, svoju motivacijsku ulogu (javno) priznanje ostvaruje tek kad dobije svoje obilježje javnosti. To upućuje na nužnost kvalitetne pripreme i izvršenja postupka proglašenja akta o dodjeli i njegovog uručivanja. Javnost akta postiže se njegovom objavom - u službenim glasilima, u sredstvima javnog priopćavanja ili na druge načine. Budući da odluku o dodjeli priznanja Osječko-baranjske županije donosi Odbor za priznanja, propisana je obveza svečanog proglašenja ove odluke na sjednici Županijske skupštine.

Sama svečanost uručivanja dodijeljenog priznanja nije samo protokolarne naravi. Gotovo je pravilo da se priznanja općina i gradova uručuju na svečanim sjednicama predstavničkog tijela ili kojem drugom svečanom skupu upriličenom u prigodi obilježavanja dana koju ta jedinica obilježava kao svoj dan. Međutim, s obzirom na protokolarni slijed i vremenska ograničenja ovakvih svečanosti, u pravilu se čita samo akt o dodjeli i priznanja uručuju. Najčešće sudionici skupa, pa čak ni dobitnici, nemaju predodžbu o tome zašto je netko dobio određeno priznanje. Sam čin uručivanja, na taj način, postaje tek protokolarni dodatak svečanosti.

Upravo stoga se čini kvalitetnijim rješenjem praksa uručivanja državnih nagrada. Svečanost sadržava izlaganje razloga dodjele nagrade, a tek potom i njeno uručenje. Ovaj koncept u svečanost uvodi promotora, jer sam čin dodjele i jeste jedan oblik promocije laureata. Vremenom čitanja obrazloženja posvećenog određenom dobitniku, samo priznanje i razlozi njegove dodjele dobijaju na važnosti. Ovu praksu slijedi i Osječko-baranjska županija. Na svečanostima uručivanja, nakon čitanja obrazloženja razloga dodjele određenog priznanja to priznanje biva uručeno. Ovaj pristup, uz ostalo pojačava zahtjev usmjeren prema činjeničnoj utemeljenosti odluke o dodjeli priznanja.

Radi osiguranja sustavnosti u praksi dodjele priznanja značajno je njihovu dodjelu vezivati za određene datume odnosno za određeno razdoblje. Već je spomenuto da to većina jedinica teritorijalne samouprave čini vezujući to uz "svoj dan". U uvjetima kada sustav priznanja čini

više vrsta priznanja, to je u pravilu nemoguće. Iz ovog razloga, priznanja Osječko-baranjske županije se, u pravilu, dodjeljuju u povodu prigodnih datuma. Nagrada Županije se vezuje uz Dan Županije (2. lipnja), Povelja lokalne samouprave uz dan konstituiranja prve Županijske skupštine (15. travnja), Zelena povelja uz Dan planeta Zemlje (22. travnja), a Povelja humanosti uz blagdan sv. Franje (4. listopada). Ostala priznanja dodjeljuju se prema potrebi, jer na to njihova narav upućuje.

6. ODUZIMANJE PRIZNANJA

Osobito delikatno pitanje je pitanje pravne mogućnosti oduzimanja dodijeljenog priznanja. Takav pravni institut sadrži važeći Zakon o odlikovanjima i priznanjima Republike Hrvatske³⁴. I Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi sadrži slično određenje koje se odnosi na status počasnog građanina³⁵.

Imajući u vidu namjenu određenog tipa javnog priznanja, moguće je zaključiti da je institut oduzimanja javnog priznanja primjeren samo kod priznanja statusnog značenja (počasnog građanstva, odlikovanja ili priznanja karaktera odlikovanja). Kod nagrada (i drugih priznanja toga karaktera) takav institut ne bi bio primjeren. Nagrada se dodjeljuje za djelo ostvareno u određenom realnom vremenu, pa ono ili zasluži nagrađu ili ne, tako da naknadni moralni ili drugi nedostaci na strani dobitnika nagrade ne bi smjeli imati utjecaja na dodijeljenu nagradu.

³⁴ Prema članku 36. Zakona o odlikovanjima i priznanjima Republike Hrvatske, Predsjednik Republike Hrvatske može na prijedlog Državnog povjereništva za odlikovanja i priznanja Republike Hrvatske oduzeti odlikovanje ili priznanje u slučaju kada se oni ističu na način i u prigodama u kojima bi se vrijedali ugled i dostojanstvo Republike Hrvatske, ili koji bi bili suprotni svrsi dodjele odlikovanja. Pored toga, Predsjednik Republike može odlikovanje ili priznanje oduzeti i ako nositelj odlikovanja ili priznanja postupa suprotno pravnom poretku ili moralnim zasadama u Republici Hrvatskoj.

³⁵ Prema članku 11. stavak 2. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi dodijeljeni status počasnog građanina može se opozvati ako se počastvovali pokaže nedostojnim takve počasti.

VI.
USTROJAVANJE SUSTAVA
JAVNIH PRIZNANJA

USTROJAVANJE SUSTAVA JAVNIH PRIZNANJA

Svaki sustav ima u okviru svog životnog ciklusa, ciklus svoga razvitka. Kada je riječ o društvenom sustavu, začetak tog ciklusa predstavlja strategijsko planiranje sustava. Otuda potreba da se izgradnji sustava javnih priznanja pristupi upravo na taj način - njegovim stratezijskim planiranjem. Novi model, pogotovo ovog značenja i značaja, zahtijeva sustavni, stručni i znanstveni pristup i projektno koncipiranje i izgradnju. Oblikovanje i razvitak ovoga sustava moguće je sažeti u sljedeće faze:

- 1. Pripremna faza** definicije sustava javnih priznanja podrazumijeva i obuhvaća snimanje i analizu postojećeg stanja te identifikaciju potreba za izražavanjem javnih priznanja;
- 2. Projektiranje sustava** obuhvaća definiranje optimalne koncepcije i strukture sustava te izradu dokumentacije sustava. Budući da je riječ o sustavu koji se oblikuje normativnim putem, izrada dokumentacije sustava znači pripremu nacrtu normativnih akata kojima se sustav ustanovljava i regulira njegovo funkcioniranje. Normativnu osnovicu sustava javnih priznanja moguće je izraziti i s više normativnih akata, ali se u interesu konzistentnosti rješenja savjetuje koncept kodifikacije ove materije;
- 3. Implementacija** (uvodjenje sustava) obuhvaća sljedeće radnje:
 - donošenje potrebnih normativnih akata (od strane nadležnih tijela: predstavničkog tijela odnosno odbora za priznanja),
 - formiranje i konstituiranje tijela (odbora za priznanja, povjerenstava),
 - oblikovanje i izradu znakova priznanja (plakete, povelje, diplome) za što je potrebno pozivom ili natječajem doći do idejnih likovnih rješenja znamenja, a potom pristupiti njihovoj izradi,
 - osiguranje potrebnih stručnih i tehničkih pretpostavki funkcioniranja tijela,
 - pokretanje postupka (upućivanjem javnog poziva odnosno početkom rada odbora i povjerenstava);
- 4. Praćenje i dogradnja sustava** podrazumijeva sljedeće postupke:
 - ustanovljenje i vođenje informacijske baze javnih priznanja kao dijela informacijskog sustava davatelja priznanja. Evidencija priznanja treba osigurati odnosno omogućiti:
 - ažurne podatke o priznanjima dodijeljenim pojedinim dobitnicima,

- ažurne podatke o kandidatima predloženim za dodjelu priznanja koji olakšavaju pristup i korištenje prateće baze dokumenata (za kadrovske, protokolarne i druge potrebe),
- podatke potrebne za redovito, periodično izvještavanje o ostvarivanju utvrđene politike i analizu politike dodjeljivanja priznanja.
- povremene (periodične) analize provođenja postupka i politike javnih priznanja radi provjere propisanih rješenja i ocjena funkcioniranja sustava te njegovih rezultata. Rezultat označava određeno dostignuće u određenom vremenu na putu ostvarivanja ciljeva sustava a u skladu sa svrhom njegova funkcioniranja. To znači da se rezultat sustava pojavljuje kao stupanj ostvarivanja njegovih ciljeva i opravdanje svrhe njegova postojanja. Praksu praćenja i proučavanja politike javnih priznanja treba provoditi kako bi se analizom kriterija dodjele priznanja mogla utvrditi korelacija normativno utvrđenih i u praksi realiziranih kriterija te motivacijska vrijednost vođene politike odavanja priznanja, a u cilju njene korekcije prema potrebi,
- permanentno praćenje stanja i utvrđivanje novih potreba istraživačkim metodama (anketa, intervju i dr.),
- dogradnja sustava izmjenom odnosno dopunom akata kojim je on definiran, suglasno rezultatima praćenja rezultata i utvrđivanja potreba za priznanjima.

Kako iz rečenog slijedi, sustav javnih priznanja nije zatvoren sustav. On nastavlja svoj život i razvitak mijenama koje su za ovakav sustav logičke i poželjne. Stoga normativni akti kojima je on ustanovljen izražavaju tek početnu dimenziju njegova života.

VII.
OPĆI AKTI O PRIZNANJIMA
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

OPĆI AKTI O PRIZNANJIMA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Svoja javna priznanja Osječko-baranjska županija je ustanovila Odlukom o javnim priznanjima Osječko-baranjske županije 1995. godine³⁶. Ovom Odlukom uređene su i osnove postupka dodjele priznanja. No, ovo pitanje je u cijelosti uređeno Pravilnikom o dodjeli priznanja Osječko-baranjske županije koji je donio Odbor za priznanja, a potvrdila Županijska skupština iste godine³⁷. 1997. godine u ovim aktima je izmijenjen naziv Županije, sukladno promjeni zakonskog određenja. 2005. godine Odlukom je izrijekom uređeno trajanje mandata Odbora za priznanja³⁸.

Tekst ovih akata glasi:

O D L U K A **o priznanjima Osječko-baranjske županije**

I. **TEMELJNE ODREDBE**

Članak 1.

Radi odavanja javnog priznanja za iznimna postignuća i doprinos od osobitog značenja za razvitak i ugled Osječko-baranjske županije (u daljnjem tekstu: Županija), te poticanja na aktivnosti koje su tome usmjerene, Županija dodjeljuje javna priznanja ustanovljena ovom Odlukom.

Članak 2.

Ovom Odlukom se ustanovljuju sljedeća priznanja Županije:

1. Počasti Osječko-baranjske županije
2. Nagrada Osječko-baranjske županije
3. Povelje Osječko-baranjske županije.

Pored priznanja ustanovljenih ovom Odlukom, mogu se ustanovljivati i druga javna priznanja Županije.

³⁶ "Županijski glasnik" broj 6/95. i 2/97.

³⁷ "Županijski glasnik" broj 7/95. i 2/97.

³⁸ "Županijski glasnik" broj 5/05.

II. PRIZNANJA ŽUPANIJE

1. Počasti Županije

Članak 3.

Počasti Županije posebna su priznanja koja se dodjeljuju za značajan doprinos općem napretku, položaju i ugledu Županije koji zaslužuje opće priznanje i isticanje.

Ovom Odlukom se ustanovljuju sljedeće počasti:

- a) Počast Zastave Osječko-baranjske županije s grbom
- b) Počast Zlatnoga grba Osječko-baranjske županije
- c) Počast Velikog pečata Osječko-baranjske županije.

Dobitniku počasti dodjeljuje se plaketa te diploma kao isprava o dodjeli počasti.

Članak 4.

Počast Zastave Osječko-baranjske županije s grbom dodjeljuje se državnicima i drugim istaknutim i uglednim pojedincima koji su svojim djelovanjem i djelom od izvanrednog značaja za utemeljenje i razvitak Republike Hrvatske odnosno djelom koje predstavlja istaknut doprinos hrvatskoj i svjetskoj kulturnoj i civilizacijskoj baštini obilježili vrijeme u kojem djeluju te značajno pridonijeli općem napretku te promicanju položaja i ugleda Županije.

Članak 5.

Počast Zlatnoga grba Osječko-baranjske županije dodjeljuje se domaćim i stranim državljanima, inozemnim i međunarodnim organizacijama, organizacijama i jedinicama lokalnih vlasti te pravnim osobama s područja Republike Hrvatske koji su dali značajan doprinos razvitku odnosa i suradnje Županije i drugih jedinica lokalne samouprave i vlasti te inozemnih i međunarodnih organizacija a time i međunarodnih odnosa Republike Hrvatske, obnovi, razvitku i općem napretku Županije ili su na drugi način značajno pridonijeli promicanju položaja i ugleda Županije.

Članak 6.

Počast Velikog pečata Osječko-baranjske županije dodjeljuje se istaknutim i uglednim pojedincima koji su svojim, javnosti naglašeno izloženim djelovanjem u dužem vremenskom razdoblju dali zapaženi doprinos razvitku određene djelatnosti i općem napretku Županije, obnovi i razvitku ratom razorenog područja te na drugi način značajno pridonijeli promicanju položaja i ugleda Županije.

Članak 7.

Počasti se ne mogu dodijeliti dužnosnicima Županije za njihovu djelatnost na tim dužnostima za vrijeme dok je obnašaju.

2. Nagrada Osječko-baranjske županije

Članak 8.

Nagrada Osječko-baranjske županije (u daljnjem tekstu: Nagrada) javno je priznanje koje se dodjeljuje za izuzetna ostvarenja postignuta na području Županije u svim djelatnostima.

Nagrada se dodjeljuje za iznimna postignuća u područjima:

- a) gospodarskih djelatnosti,
- b) znanosti,
- c) prosvjete,
- d) zdravstva i socijalne skrbi,
- e) kulture,
- f) tjelesne kulture i športa,
- g) tehničke kulture.

Nagrada se može dodijeliti za životno djelo ili za uspjehe ostvarene u određenoj djelatnosti u prethodnoj godini (godišnje nagrade) .

Članak 9.

Nagrada za životno djelo dodjeljuje se istaknutim pojedincima čiji je stvaralački put zaokružen za njihovu cjelokupnu djelatnost koja je od osobitog značenja za razvitak određenog područja djelovanja, odnosno za ostvarenje koje predstavlja značajan doprinos razvitku određene djelatnosti te trajno dobro od značaja za Županiju.

Članak 10.

Nagrada za životno djelo može se dodijeliti pojedincima koji žive na području Županije ili su na njemu proveli dio života tijekom kojeg su postigli izuzetna ostvarenja zbog kojih se nagrađuju.

Članak 11.

Nagrada za uspjehe ostvarene u određenoj djelatnosti u prethodnoj godini (godišnja nagrada) može se dodijeliti pojedincima, grupama za kolektivna ostvarenja i pravnim osobama koji žive ili djeluju na području Županije.

Članak 12.

Svake godine može se dodijeliti najviše 15 godišnjih nagrada i to 6 za područje gospodarske djelatnosti i u pravilu po jedna za ostale djelatnosti.

Nagrada za izuzetna ostvarenja u pojedinoj djelatnosti u određenoj godini se ne mora dodijeliti.

Članak 13.

Nagrada za iznimna postignuća u području gospodarskih djelatnosti dodjeljuje se za:

- naročito uspješno organiziranje rada i poslovanja te uvođenje suvremenih metoda u ekonomsko-tehnološki postupak, unapređivanje stručnih i razvojnih službi i druga dostignuća čija je posljedica povećanje proizvodnje, asortimana i kvalitete proizvoda odnosno usluga, produktivnosti rada, ekonomičnosti i rentabilnosti poslovanja ili drugi pozitivni efekti,
- ostvarivanje značajnih radnih i poslovnih rezultata od osobitog interesa za unaprjeđenje gospodarstva i jačanje gospodarske osnove Županije (zamjena uvoznih sirovina i repro-materijala domaćim, značajno povećanje izvoza, potpunije podmirivanje potreba građana i sl.) ,
- uspješnu primjenu znanosti i suvremenih dostignuća u praksi, izradu naročito uspješnih projekata, postupaka, inovacija i racionalizacija i druga izuzetna ostvarenja koja pridonose unapređivanju i razvoju područja u kojem su ostvarena,
- ostvarivanje drugih natprosječnih rezultata u odnosu na srodne organizacije u grani na razini Države.

Članak 14.

Nagrada za iznimna postignuća u području znanosti dodjeljuje se za:

- uspješnu i istaknutu znanstvenu djelatnost u određenom području znanosti i njene primjene koja je rezultirala znanstvenim radovima, razvitkom određenog područja znanosti odnosno razvitkom znanstvenih institucija i njihova djelovanja,
- znanstveno otkriće koje predstavlja značajan doprinos znanstveno-istraživačkom radu i znanstvenoj misli,
- vrijedno znanstveno djelo koje odgovara općim normama znanstvenog rada i predstavlja značajan prinos znanstvenoj misli.

Članak 15.

Nagrada za iznimna postignuća u djelatnosti prosvjete dodjeljuje se za značajna ostvarenja u području unaprjeđenja pedagoške teorije i prakse i razvitka prosvjetnog sustava, a osobito za:

- naročite uspjehe u organiziranju odgojno-obrazovnog rada,
- izuzetna ostvarenja u stvaranju i usavršavanju udžbenika, stručne literature i drugih nastavnih sredstava i pomagala,
- zapažene rezultate u stručno-pedagoškom i metodičkom izvođenju nastave i drugih oblika prosvjetne djelatnosti,
- iznimna postignuća u otkrivanju, poticanju i razvitku darovitih učenika i studenata temeljena na višegodišnjem uspješnom djelovanju.

Članak 16.

Nagrada za iznimna postignuća u djelatnosti zdravstva i socijalne skrbi dodjeljuje se za značajne uspjehe u području unaprjeđenja zdravstvene zaštite i zdravstva te socijalne skrbi o stanovništvu, a osobito za:

- zapažene rezultate u djelotvornom i racionalnom organiziranju rada organizacija zdravstvene i socijalne skrbi usmjerenom potpunijem i djelotvornijem pružanju zdravstvene zaštite odnosno socijalne skrbi građanima,
- iznimna ostvarenja u otkrivanju i otklanjanju uzroka oboljenja odnosno sprječavanju i suzbijanju bolesti i njihovih posljedica a osobito sprječavanju, ranom otkrivanju i suzbijanju zaraznih, kroničnih, masovnih nezaraznih i malignih bolesti te iznalaženju i primjeni novih djelotvornijih metoda i sredstava liječenja,
- osobite rezultate u organizaciji i liječenju te rehabilitaciji oboljelih, tjelesno i duševno povrijeđenih i oštećenih osoba, kao i osoba sa smetnjama u tjelesnom i duhovnom razvoju,
- naročite uspjehe u usavršavanju i primjeni postojećih te iznalaženju novih djelotvornijih metoda rada s odgojno zapuštenim i delinkventnim maloljetnicima,
- izvanredne rezultate u zaštiti i radu s djecom bez potrebite roditeljske skrbi,
- istaknute rezultate u osiguravanju cjelovite zdravstvene zaštite djece i mladeži te zaštite žena u vezi s majčinstvom,
- uspjehe u provođenju zdravstvenog odgoja i prosvjećivanja usmjerene podizanju zdravstvene kulture građana i njihove tjelesne i duševne sposobnosti,
- zapažene rezultate u organizaciji i provođenju djelatnosti socijalne skrbi o socijalno ugroženim kategorijama stanovništva.

Članak 17.

Nagrada za iznimna postignuća u djelatnosti kulture dodjeljuje se za:

- najbolja objavljena, izložena, prikazana ili izvedena umjetnička ostvarenja na području književnosti, glazbe, likovnih i primijenjenih umjetnosti, kazališne i filmske umjetnosti, te arhitekture i urbanizma koja predstavljaju značajan doprinos razvitku kulture,
- značajne rezultate u proučavanju, očuvanju i promicanju kulturne baštine,
- iznimna ostvarenja u organiziranju profesionalnih i amaterskih organizacija i njihovog djelovanja u području kulture čija su posljedica izuzetna ostvarenja odnosno oblici promicanja djelovanja u djelatnosti kulture i unapređivanja kulture u cjelini.

Članak 18.

Nagrada za iznimna postignuća u djelatnosti tjelesne kulture i športa dodjeljuje se za:

- naročita športska postignuća na državnim i međunarodnim natjecanjima za sve uzraste,
- izvanredne uspjehe u stručnom i pedagoškom djelovanju u odgoju i osposobljavanju športša temeljena na višegodišnjem uspješnom djelovanju u području športa,
- istaknute rezultate u organiziranju masovne športske djelatnosti te podizanju opće tjelesne i športske kulture građana a osobito djece i mladeži.

Članak 19.

Nagrada za iznimna postignuća u djelatnosti tehničke kulture dodjeljuje se za:

- izuzetne rezultate u organizaciji i razvitku inventivne djelatnosti i drugim područjima tehničkog stvaralaštva,
- naročite uspjehe u stručnom i pedagoškom radu na tehničkom odgoju i obrazovanju djece i mladeži,
- izvanredne rezultate u širenju tehničke kulture među stanovništvom.

Članak 20.

Prilikom ocjenjivanja vrijednosti ostvarenih rezultata predloženih za Nagradu cijenit će se i:

- kontinuitet u ostvarivanju rezultata tijekom više godina gdje je to moguće,
- da su ostvareni rezultati najbolji na području Županije, a natprosječni u odnosu na isto-vrsne organizacije grane djelatnosti na državnoj razini,
- da su rezultati plod zalaganja članova organizacije, a ne njezina posebno povoljnog položaja uvjetovanog vanjskim faktorima,
- da ostvareni rezultati pridonose razvitku grane djelatnosti i općem napretku sredine u kojoj su ostvareni kao i Županije u cjelini.

Članak 21.

Nagrada se pravnim osobama dodjeljuje u obliku plakete a pojedincima u obliku novčane nagrade. Dobitnici Nagrade za kolektivno ostvarenje dijele novčani iznos nagrade na jednake dijelove.

Dobitniku Nagrade dodjeljuje se i diploma kao isprava o dodjeli te Nagrade.

Članak 22.

Sredstva za dodjeljivanje Nagrade osiguravaju se u proračunu Županije.

Odluku o visini novčanog iznosa Nagrade donosi Županijska skupština.

Godišnji fond Nagrade ne mora biti iscrpljen.

Članak 23.

Nagrade se dodjeljuju svake godine u svečanosti obilježavanja Dana Županije.

3. Povelje Županije

Članak 24.

Ovom Odlukom ustanovljavaju se sljedeće povelje Županije:

- a) Povelja lokalne samouprave Županije,
- b) Zelena povelja Županije,
- c) Povelja zahvalnosti Županije,
- d) Povelja humanosti Županije.

Članak 25.

Povelje se dodjeljuju u obliku sadržajno i izgledom svečano oblikovane listine.

a) Povelja lokalne samouprave

Članak 26.

“Povelja lokalne samouprave” Osječko-baranjske županije (u daljnjem tekstu: Povelja lokalne samouprave) javno je priznanje za doprinos promicanju ideje i prakse lokalne samouprave na području Županije.

Članak 27.

Povelja lokalne samouprave se dodjeljuje za:

- znanstvenu i znanstveno-istraživačku djelatnost i publicistiku kojom se pridonosi spoznavanju i produbljivanju spoznaja o lokalnoj samoupravi, iznalaženju znanstveno zasnovanih praktičkih rješenja i na drugi način pridonosi jačanju teorijske osnove lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj,
- značajnu djelatnost i izuzetne rezultate u organiziranju jedinica lokalne samouprave i djelovanju njihovih tijela,
- najbolje rezultate u funkcioniranju jedinica lokalne samouprave kojima se osiguravaju uvjeti za razvitak gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od važnosti za područje te jedinice, podiže razina standarda življenja i djelovanja u naselju, te osiguravaju lokalne potrebe stanovnika na području Županije.
- osobite zasluge u razvijanju odnosa suradnje jedinica lokalne samouprave i lokalnih vlasti u zemlji i inozemstvu.

Članak 28.

Povelja lokalne samouprave se može dodijeliti pojedincima, jedinicama lokalne samouprave i drugim pravnim osobama koji žive odnosno djeluju na području Županije.

Članak 29.

Povelja lokalne samouprave dodjeljuje se svake godine a uručuje u posebnoj prigodi na dan konstituiranja prve Skupštine Županije 15. travnja na svečani način.

b) Zelena povelja

Članak 30.

“Zelena povelja Osječko-baranjske županije” (u daljnjem tekstu: Zelena povelja) javno je priznanje za doprinos očuvanju okoliša te osiguravanju i poboljšavanju kakvoće življenja za dobrobit sadašnjih i budućih naraštaja na području Županije.

Članak 31.

Zelena povelja se dodjeljuje za izuzetnu djelatnost i rezultate kojima se osigurava cjelovito očuvanje vrijednosti prirodnih izvora, biološke raznolikosti prirodnih zajednica i očuvanje ekološkog sklada i stabilnosti, očuvanje kakvoće žive i nežive prirode i racionalno korištenje prirode i njenih dobara, očuvanje i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajolika, unaprjeđenje stanja okoliša kao osnovnog uvjeta zdravog i održivog razvoja, a osobito za:

- značajnu stručnu i znanstveno-istraživačku djelatnost u svim područjima znanosti i nje-
ne primjene usmjerenu istraživanju prostora Županije i stvaranju stručnih i znanstvenih
osnova njegovog razvitka kojima se osigurava postizanje ciljeva očuvanja i unaprjeđenja
zaštite okoliša,
- uspješnu primjenu znanosti i suvremenih dostignuća u praksi, izradu naročito uspješnih
projekata, postupaka, inovacija i racionalizacija i drugih izuzetnih ostvarenja koja prido-
nose očuvanju i unapređivanju okoliša,
- uvođenje suvremenih metoda u tehnološki postupak, unapređivanje stručnih i razvojnih
službi, izbor i primjenu proizvodnih postupaka najpovoljnijih za okoliš i drugu djelatnost
čiji je cilj i posljedica očuvanje i unapređivanje okoliša,
- poticanje korištenja obnovljivih prirodnih izvora i energije i racionalno korištenje prirod-
nih izvora i energije na najpovoljniji način za okoliš,
- izuzetnu djelatnost u stručnom i pedagoškom radu na odgoju i obrazovanju djece i
mladeži u oblikovanju i razvijanju svijesti o potrebi zaštite okoliša i promicanju potrebe
zaštite okoliša,
- značajnu djelatnost u razvijanju ekološke svijesti promicanjem potrebe zaštite okoliša
među građanima,
- izuzetna pretnuća i ostvarene rezultate u saniranju oštećenih dijelova okoliša i daljnjem
sprječavanju onečišćenja radi promicanja kvalitete življenja i zdravlja ljudi,
- značajne rezultate u zaštiti i uređenju izuzetno vrijednih dijelova okoliša,
- ostvarene rezultate u korištenju i upravljanju pojedinim dijelovima okoliša, a posebice
zaštićenim objektima prirode,
- druge izuzetne rezultate u racionalnom korištenju i zaštiti prostora kao osobito vrijednog
i ograničenog dobra a posebice povijesnih i prirodnih dobara i zaštiti i unaprjeđenju
stanja okoliša.

Članak 32.

Zelena povelja se može dodijeliti pojedincima, jedinicama lokalne samouprave, ustanova-
ma, stručnim i drugim udrugama i drugim pravnim osobama i njihovim tijelima te drugim
organizacijskim oblicima koji žive odnosno djeluju na području Županije.

Članak 33.

Zelena povelja dodjeljuje se svake godine a uručuje prigodom Dana planete Zemlje na
svečani način.

c) Povelja zahvalnosti

Članak 34.

“Povelja zahvalnosti Osječko-baranjske županije” (u daljnjem tekstu: Povelja zahvalnosti) javno je priznanje za doprinos obrani Republike Hrvatske na području Županije te jačanje njezine obrambene snage.

Članak 35.

Povelja zahvalnosti se može dodijeliti pojedincima, vojnim i policijskim postrojbama i službama te tijelima civilne zaštite, ustanovama i trgovačkim društvima, udrugama, i drugim pravnim osobama i njihovim tijelima koji su se svojim predanim i požrtvornim djelovanjem osobito istakli u:

- organiziranju i izvođenju obrane na području Županije te otklanjanju opasnosti ratnih razaranja njenog područja,
- organiziranju i djelovanju tijela civilnih vlasti i vitalnih javnih službi u uvjetima ratnog stanja na području Županije i time pridonijeli unutarnjem snaženju obrambenog sustava,
- aktivnostima kojima se na drugi način pridonosi jačanju obrambene snage Republike Hrvatske na području Županije,
- zaštititi i spašavanju ratom ugroženog stanovništva,
- pronošenju istine o suštini domovinskog rata u svijetu kao i afirmaciji napora Županije u savladavanju ratnih prilika i jačanju njenog ugleda u svijetu.

Povelja zahvalnosti se može dodijeliti i obiteljima za njihove članove poginule u izvršavanju svoje dužnosti.

Članak 36.

Povelja zahvalnosti dodjeljuje se prema potrebi a uručuje na svečani način.

d) Povelja humanosti

Članak 37.

“Povelja humanosti” Osječko-baranjske županije (u daljnjem tekstu: Povelja humanosti) javno je priznanje za humana djela učinjena na području Županije.

Članak 38.

Povelja humanosti se može dodijeliti pojedincima i skupinama građana koji su se svojim predanim i požrtvornim djelovanjem, samoprijegorom i brižnim odnosom na području Županije osobito istakli u:

- poduzimanju djela kojima je uz vlastiti rizik i samopožrtvovanje od drugoga otklonjena prijeteca pogibelj i drugih djela kojima se pridonosi zaštiti i spašavanju ljudskih života,
- darovanju krvi kojom se omogućava izlječenje bolesnih i povrijeđenih,

- skrbi o bolesnima, tjelesno i duševno povrijeđenima i svima onima kojima je potrebna pomoć drugog čovjeka,
- skrbi o djeci bez roditelja, napuštenoj i drugoj ugroženoj djeci,
- organiziranju i pružanju humanitarne pomoći i drugim akcijama i aktivnostima pružanja ljudske pomoći,
- drugim aktivnostima kojima se afirmira i potvrđuje humanost kao univerzalno civilizacijsko načelo.

Članak 39.

Dodijeljena Povelja uručuje se prigodno na blagdan sv. Franje 4. listopada na svečani način.

III.

OSNOVE POSTUPKA DODJELE PRIZNANJA

Članak 40.

Prijedlog za dodjelu priznanja Županije mogu podnijeti pojedinci, pravne osobe i drugi organizacijski oblici te njihova tijela.

Prijedlog za dodjelu Nagrade ne mogu dati tijela Županije.

Članak 41.

Prijedlog za dodjelu priznanja razmatra i odluku donosi Odbor za priznanja Županije (u daljnjem tekstu: Odbor) . Odluke Odbora o dodjeli priznanja svečano se proglašuju na zasjedanju Skupštine Županije.

O dodjeli Počasti Zastave Osječko-baranjske županije s grbom odlučuje Županijska skupština.

Članak 42.

Odbor broji 15 članova.

Predsjednika i članove Odbora imenuje Županijska skupština iz reda istaknutih gospodarskih, znanstvenih, zdravstvenih, kulturnih, prosvjetnih i drugih javnih djelatnika na vrijeme podudarno s vremenom mandata vijećnika te Skupštine. Mandat Odbora prestaje imenovanjem novog Odbora.

U slučaju spriječenosti predsjednika zamjenjuje član Odbora koga iz svog sastava imenuje Odbor.

Članak 43.

Tijekom jedne godine istoj pravnoj osobi ili pojedincu za iste zasluge može se dodijeliti samo jedno priznanje Županije.

Nagrada za životno djelo te ista Počast istoj osobi može se dodijeliti samo jednom.

Dobitniku Nagrade za životno djelo ne mogu se dodjeljivati Nagrade za izuzetna ostvarenja u prethodnoj godini (u istoj grani djelatnosti) .

Ne može se pokrenuti prijedlog za dodjelu priznanja osobi koja više nije u životu osim ako je život izgubila izvršavajući djelo zbog kojeg se predlaže za dodjelu priznanja.

Članak 44.

Oblik, sadržaj i izgled plaketa, povelja i diploma uz priznanja utvrđuje Odbor.

Nitko osim Županije ne može izrađivati niti stavljati u promet značke i druga obilježja koja bi imala oblik i izgled plaketa i drugih znakova priznanja Županije.

Članak 45.

Postupak pripreme prijedloga i donošenja odluke o dodjeli priznanja, te uručivanja priznanja, i druga pitanja od značaja za dodjelu bliže se uređuju posebnim pravilnikom o dodjeli priznanja Županije.

Pravilnik iz stavka 1. ovog članka donosi Odbor za priznanja, a potvrđuje Županijska skupština.

IV.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 46.

Mandat članova prvog Odbora koje na temelju ove Odluke imenuje Županijska skupština prestaje prestankom mandata vijećnika ove Skupštine.

Članak 47.

Do utvrđivanja datuma Dana Županije, Nagrade će se dodjeljivati na dan koji odredi Županijska Skupština.

P R A V I L N I K

o dodjeli priznanja Osječko-baranjske županije

I.

TEMELJNE ODREDEBE

Članak 1.

Ovim Pravilnikom u skladu s Odlukom o priznanjima Osječko-baranjske županije (u daljnjem tekstu: Županija) bliže se uređuje:

- postupak i način pripreme i utvrđivanja prijedloga kandidata za priznanja,
- postupak odlučivanja o dodjeli priznanja,
- uručivanje i čuvanje priznanja,
- druga pitanja.

Članak 2.

U interesu zaštite ugleda kandidata za priznanja i neovisnosti tijela koja sudjeluju u odlučivanju o priznanjima, postupak dodjele priznanja odvija se bez uvida javnosti.

II.

PREDLAGANJE KANDIDATA ZA PRIZNANJA

Članak 3.

Prijedlozi za dodjelu priznanja Županije podnose se u skladu s Odlukom o priznanjima Županije, Odboru za priznanja Županije (u daljnjem tekstu: Odbor) .

Članak 4.

Prijedlozi se podnose u pisanom obliku.

Prijedlog za pojedinca mora sadržavati njegov životopis u opsegu primjerenom priznanju za koje se predlaže te iscrpno obrazloženje zasluga zbog kojih se predlaže za dodjelu priznanja.

Prijedlog za pravnu osobu ili drugu organizacijsku cjelinu mora sadržavati osnovne podatke o njezinom statusu, pokazatelje njenog poslovanja odnosno djelovanja u opsegu primjerenom priznanju za koje se predlaže te iscrpno obrazloženje uspjeha zbog kojih se predlaže za dodjelu priznanja.

Uz prijedlog se prilaže potrebna odgovarajuća dokumentacija - objavljeni rad, analize, prikazi, kritike, pisanje stručnog i drugog tiska, natjecateljski rezultat i sl.

Na zahtjev Odbora predlagatelj je dužan naknadno dostaviti dopunske podatke i dokumentaciju.

Članak 5.

Prijedlozi za dodjelu "Nagrade Osječko-baranjske županije" (u daljnjem tekstu: Nagrada) i povelja Županije koje se dodjeljuju godišnje na određeni dan, podnose se na javni poziv Odbora koji se objavljuje najkasnije 30 dana prije roka za podnošenje prijedloga u sredstvima javnog priopćavanja.

Prijedlozi za dodjelu Nagrade i drugih priznanja iz stavka 1. podnose se najkasnije 60 dana prije isteka roka za dodjelu u godini u kojoj se priznanje dodjeljuje.

III.

UTVRĐIVANJE KANDIDATA ZA PRIZNANJA

Članak 6.

Kandidate za priznanja Županije utvrđuje Odbor za priznanja Županije.

Članak 7.

U svrhu obrade prijedloga i utvrđivanja prijedloga kandidata za dodjelu priznanja Odbor osniva povjerenstva te imenuje njihove voditelje i članove. Povjerenstvo ima najmanje voditelja i dva člana koje Odbor imenuje iz reda vrsnih poznavatelja djelatnosti i područja djelovanja na koje se priznanje odnosi.

Povjerenstva se obvezno formiraju za:

- a) obradu prijedloga za dodjelu Počasti Zastave Osječko-baranjske županije s grbom za svaki prijedlog posebno;
- b) obradu prijedloga za dodjelu Počasti Zlatnoga grba Osječko-baranjske županije i Počasti Velikog pečata Osječko-baranjske županije za svaku vrstu priznanja zasebno;
- c) obradu prijedloga za dodjelu Nagrade za životno djelo, za svaki prijedlog posebno;
- d) obradu prijedloga za dodjelu Nagrade za izuzetna ostvarenja u određenoj djelatnosti u prethodnoj godini, za svaku djelatnost za koju se Nagrada dodjeljuje;
- e) obradu prijedloga za dodjelu povelja, za svaku vrstu povelje.

Članak 8.

Povjerenstvo proučava podnesene prijedloge i priloženu dokumentaciju, obavlja potrebne konzultacije i prikuplja potrebne dopunske podatke i dokumentaciju te utvrđuje prijedloge koje podnosi Odboru.

Iznimno u odnosu na članak 5. stavak 2. ovog Pravilnika, osim za Nagradu, povjerenstvo je ovlašteno u rokovima razmatranja prijedloga i samo pripremiti i podnijeti prijedlog kandidata za priznanja.

Ukoliko se za dodjelu predlaže strani državljanin, za potrebe Odbora se pribavlja mišljenje i državnih tijela nadležnih za poslove odnosa s inozemstvom.

Povjerenstva rade i odlučuju na nejavnim sjednicama. Povjerenstvo utvrđuje zaključak većinom glasova svih članova. Član povjerenstva koji se ne složi sa zaključkom, može tražiti da se njegovo odvojeno mišljenje s obrazloženjem unese u izvješće povjerenstva.

Članak 9.

Povjerenstvo iz svog sastava može izabrati izjavitelja ili tu ulogu povjeriti voditelju povjerenstva.

Na temelju zaključka povjerenstva izjavitelj sastavlja pisano izvješće koje s odgovarajućim prijedlogom i obrazloženjem podnosi Odboru.

IV. DODJELA PRIZNANJA

Članak 10.

Osim za Počast Zastave Osječko-baranjske županije s grbom, odluku o dodjeli priznanja donosi Odbor.

Odbor radi na nejavnim sjednicama prema dnevnom redu koji sam utvrđuje.

Sjednice Odbora uz pomoć tajnika priprema i saziva predsjednik Odbora pisanim pozivom, u pravilu najmanje pet dana prije održavanja sjednice.

Tajnika Odbora imenuje Odbor.

Na sjednicama Odbora vodi se zapisnik.

Članak 11.

Nakon provedene rasprave o podnesenom prijedlogu Odbor donosi zaključak o utvrđivanju prijedloga za dodjelu priznanja. U opravdanim slučajevima Odbor može vratiti pojedini prijedlog na dopunsku obradu povjerenstvu. Odbor može zatražiti od povjerenstva da određeni prijedlog koji povjerenstvo nije prihvatilo ponovno razmotri. Nakon drugog izvješća povjerenstva, Odbor je slobodan u odlučivanju i o ovom prijedlogu.

Ukoliko je Odlukom ograničen broj određenog priznanja koje se dodjeljuje, Odbor može prihvatiti prijedlog i utvrditi i veći broj kandidata za to priznanje.

Kada je za dodjelu priznanja predložen koji od članova Odbora on se isključuje iz rada Odbora po prijedlozima za određeno priznanje za koje je predložen.

Zaključak iz stavka 1. ovog članka Odbor utvrđuje javnim glasovanjem svojih članova.

Zaključak je donesen ukoliko se za njega izjasni većina ukupnog broja članova Odbora.

Član Odbora koji se ne složi sa zaključkom može tražiti da se njegovo odvojeno mišljenje s obrazloženjem unese u zapisnik sjednice.

Članak 12.

Nakon završenog postupka utvrđivanja kandidata za dodjelu priznanja, prijedlog za dodjelu Počasti Zastave Osječko-baranjske županije s grbom Odbor upućuje Županijskoj skupštini na odlučivanje odnosno pristupa odlučivanju o dodjeli ostalih priznanja.

Osim za "Povelju zahvalnosti Osječko-baranjske županije", odluku o dodjeli priznanja donosi Odbor tajnim glasovanjem o utvrđenim kandidatima za priznanja.

Rezultate uz pomoć tajnika utvrđuje i na istoj sjednici objavljuje predsjedavajući Odbora. Odluka je donesena ukoliko se za nju izjasni većina ukupnog broja članova Odbora.

Članak 13.

Isprave o dodijeljenim priznanjima potpisuje župan.

Akt o dodjeli priznanja svečano se objavljuje na sjednici Skupštine Županije te u "Županijskom glasniku".

V.

URUČIVANJE I ČUVANJE PRIZNANJA

Članak 14.

Dodijeljena priznanja uručuju se na javnim prigodnim svečanostima.

Nagrada Županije se uručuje na svečanosti prigodom Dana Županije.

Povelja lokalne samouprave uručuje se na dan konstituiranja prve Skupštine Županije 15. travnja.

Povelja zaštite okoliša uručuje se u prigodi obilježavanja Dana planeta Zemlje 22. travnja.

Povelja humanosti uručuje se u prigodi obilježavanja blagdana sv. Franje 4. listopada.

Članak 15.

Dodijeljena priznanja u pravilu uručuje župan.

Članak 16.

Organizacije kojima su dodijeljena priznanja Županije osiguravaju da se znaci priznanja (plaketa, diploma, povelja) drže izloženi na dostojan način na prikladnom i istaknutom mjestu.

Članak 17.

Ukoliko poslije smrti nositelja priznanja Županije ne postoje članovi obitelji koji mogu zadržati dodijeljeno priznanje, znaci priznanja (plaketa, povelja, diploma) se vraćaju Županiji.

Kad pravna osoba - dobitnik priznanja Županije prestane postojati bez pravnog sljednika, znaci priznanja se vraćaju Županiji.

VI.
ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 18.

O dobitnicima priznanja Županije vodi se posebna evidencija s odgovarajućom dokumentacijom.

Evidenciju iz prethodnog stavka vodi i čuva Tajništvo Županije na način koji propiše tajnik Županije.

Članak 19.

Stručne i administrativne poslove Odbora za priznanja Županije obavlja Tajništvo Županije na način koji odredi tajnik Županije, a financijsko-računovodstvene Služba za javne financije.